2009

Jaarverslag

STICHTING PENSIOENFONDS HOOGOVENS

Jaarverslag 2009

Vastgesteld door het bestuur van
Stichting Pensioenfonds Hoogovens
op 11 mei 2010

mr. J.F.H.M. van Exter, *voorzitter*
dr. R. Verhoef, *secretaris*

Inhoud

- **Voorwoord** 5
- **Kerncijfers** 6

Bestuursverslag

- **Financiële positie** 8
- **Pensioenen** 13
- **Beleggingen** 21
- **Bestuursaangelegenheden** 28

Verantwoording en toezicht

- **Verslag Commissie van Intern Toezicht** 32
  Reactie Raad van Beheer 33
- **Oordeel Verantwoordingsorgaan** 34
  Reactie Raad van Beheer 36

Jaarrekening 2009

- **Financiële overzichten** 38
  - Balans per 31 december 38
  - Staat van baten en lasten 38
  - Bestemming van het saldo van baten en lasten 39
  - Kasstroomoverzicht 39
- **Toelichting op de jaarrekening** 40
- **Toelichting op de balans** 43
- **Toelichting op de staat van baten en lasten** 47
- **Risicoparagraaf** 49

Overige gegevens

- **Accountantsverklaring** 58
- **Actuariële verklaring** 59
- **Informatie omtrent de uitvoeringsovereenkomst** 60

Bijlagen

- **Bijlage 1: Structuur Stichting Pensioenfonds Hoogovens** 62
- **Bijlage 2: Personalia** 64
- **Bijlage 3: Begrippenlijst** 66

Summary

- **Key figures** 72
- **Financial policy and risk** 73
- **Financial statements** 74

Voorwoord

Op weg naar herstel

De financiële situatie van het pensioenfonds is in het afgelopen jaar behoorlijk verbeterd. Dat was ook noodzakelijk omdat we er een jaar geleden slecht voor stonden. Ondanks die weg omhoog zijn we er nog niet: het herstel is broos en we zijn nog steeds kwetsbaar door de onzekerheid op de financiële markten. Daar komt bij dat de Nederlander steeds ouder wordt, en dat zorgt voor hogere pensioenkosten. Als bestuur vinden we het verstandig en noodzakelijk om daarvoor nu geld opzij te zetten. Recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten zien dat de levensverwachting de komende decennia nog aanzienlijk kan stijgen. Wanneer de trend inderdaad doorzet, zullen we de komende jaren nog meer geld moeten reserveren. Het bestuur ziet dit langlevenrisico als een groot risico voor de betaalbaarheid en waardevastheid van de pensioenen. De stijgende levensverwachting leidt ertoe dat een substantieel deel van het overrendement zal moeten worden gebruikt voor het langer uitkeren van pensioenen. Er blijft dan minder over om de pensioenen waardevast te houden. Bij ongewijzigd beleid zal de stijgende levensverwachting hogere pensioenpremies onvermijdelijk maken.
Een belangrijke doelstelling van het pensioenfonds is het waardevast respectievelijk welvaartsvast houden van ingegane en in opbouw zijnde pensioenen door ze te laten meegroeien met de prijs- en loonontwikkeling. Maar het bestuur besluit daartoe alleen wanneer de financiële positie van het pensioenfonds het toelaat. In 2009 was dit naar de mening van het bestuur niet het geval. Met inachtneming van het geldende beleidskader heeft het bestuur daarom besloten de (opgebouwde) pensioenrechten niet te verhogen. Daarnaast moest ook de premie op het maximale niveau gehandhaafd blijven. Het bestuur kiest hiermee voor een prudent beleid dat gericht is op herstel van het eigen vermogen. De ervaringen tijdens de economische crisis hebben laten zien dat dit een verstandige aanpak is.
Door de genomen maatregelen en het herstel op de financiële markten beschikte het pensioenfonds eind 2009 weer over het volgens de Pensioenwet vereiste eigen vermogen. Als bestuur zetten we de komende jaren in op het vasthouden en verbeteren van dit niveau, waarbij we uiteraard wel afhankelijk zijn van de financiële markten en de ontwikkeling van de levensverwachting. Daarbij blijft het streven naar waardevaste pensioenen en een welvaartsvaste pensioenopbouw een belangrijke doelstelling.

Beverwijk, 11 mei 2010

Jacques van Exter
voorzitter bestuur

Rob Verhoef
secretaris bestuur

Het beleid van het pensioenfonds voor toeslagverlening en premievaststelling houdt rekening met de reële dekkingsgraad. Het wettelijk toezicht op het fonds gebruikt echter de nominale dekkingsgraad. Daarom is het gebruikelijk dat pensioenfondsen hun jaarverslag baseren op nominale gegevens. Hiervan wordt ook in dit jaarverslag uitgegaan.

Kerncijfers (bedragen in mln. €)

	2009	2008	2007	2006	2005
Aantal verzekerden					
Deelnemers	10.775	11.312	11.367	11.372	11.512
Gewezen deelnemers	5.012	8.083	8.666	9.192	9.675
Pensioengerechtigden[1]	15.662	15.421	14.894	14.644	14.289
Totaal	31.449	34.816	34.927	35.208	35.476
Voorziening pensioenverplichtingen					
Deelnemers	1.761	1.858	1.473	1.436	1.516
Gewezen deelnemers	138	158	137	179	216
Pensioengerechtigden	2.622	2.483	2.215	2.137	2.156
Totaal	4.521	4.499	3.825	3.752	3.888
Kenmerken voorziening pensioenverplichtingen					
Rijpingsgraad (in %)	58	55	58	57	55
Duration	13	13	12	12	12
Gemiddeld gewogen rentevoet (in %)	3,9	3,6	4,9	4,3	3,7
Beleggingen					
Vastgoedbeleggingen	437	493	556	474	420
Aandelen	1.173	800	1.221	1.088	1.010
Vastrentende waarden	1.914	1.933	2.283	3.114	3.363
Derivaten[2]	1.272	1.106	555		
Overige beleggingen	517	416	580	542	511
Totaal	5.313	4.748	5.195	5.218	5.304
Solvabiliteit					
Mutatie eigen vermogen	533	-1.121	-96	50	284
Eigen vermogen	782	249	1.370	1.466	1.416
Vereist eigen vermogen	694	776	589		
Dekkingsgraad (in %)	117	106	136	139	136
Vereiste dekkingsgraad (in %)	115	117[3]	115		
Streefdekkingsgraad (in %)	144	133	130		
Reële dekkingsgraad (in %)	81	79[3]	105	104	103
Premie en uitkeringen					
Ontvangen premie	101	92	91	93	101
Kostendekkende premie	97	84	75		
Uitkeringen	247	237	232	234	226
Toeslagen in %					
Ambitie deelnemers	0,50	2,50	2,50	3,75	1,25
Toegekend deelnemers	0,00	0,00	2,50	3,75	1,25
Achterstand cumulatief	3,03	2,50	0,00	0,00	0,00
Ambitie pensioengerechtigden	0,71	2,78	1,61	0,88	1,60
Toegekend pensioengerechtigden	0,00	0,00	1,61	0,88	3,43
Achterstand cumulatief	3,51	2,78	0,00	0,00	0,00
Rendement in %					
Beleggingen	15,3	-6,0	2,5	1,4	14,7
Groeivoet verplichtingen	0,4	22,4	-2,6	-3,2	8,1
Vijfjaarsgemiddelde beleggingen	5,3	5,3	8,9	6,7	6,3
Vijfjaarsgemiddelde verplichtingen	4,6	5,4	2,0	3,3	4,8

[1] Exclusief ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen. [2] Inclusief derivaten met een negatieve waarde. [3] Herrekend op basis van nieuwe overlevingstafels.

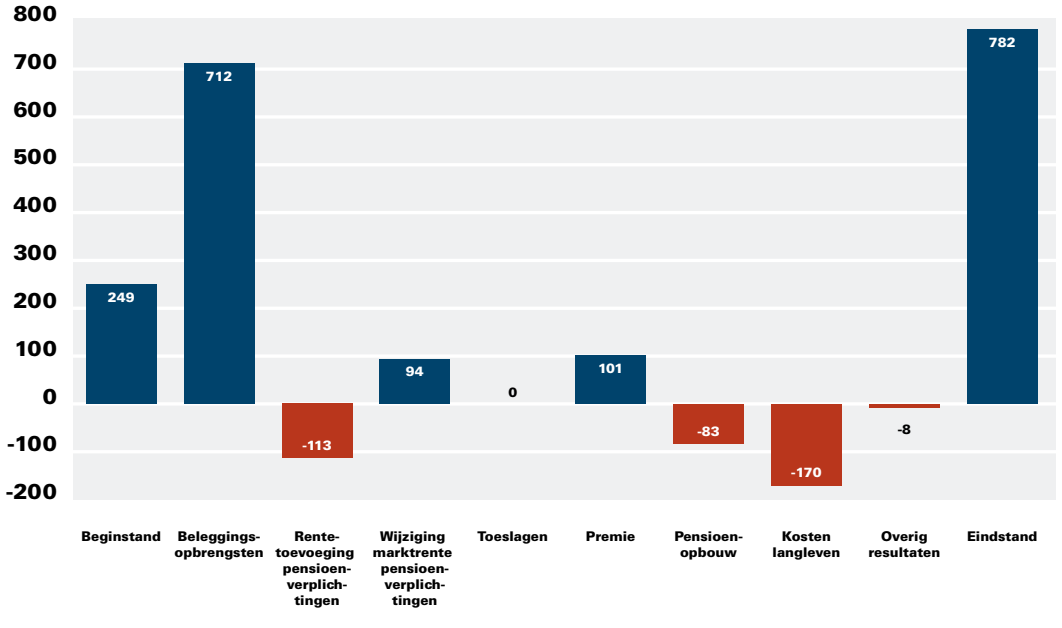
BESTUURSVERSLAG >

Financiële positie

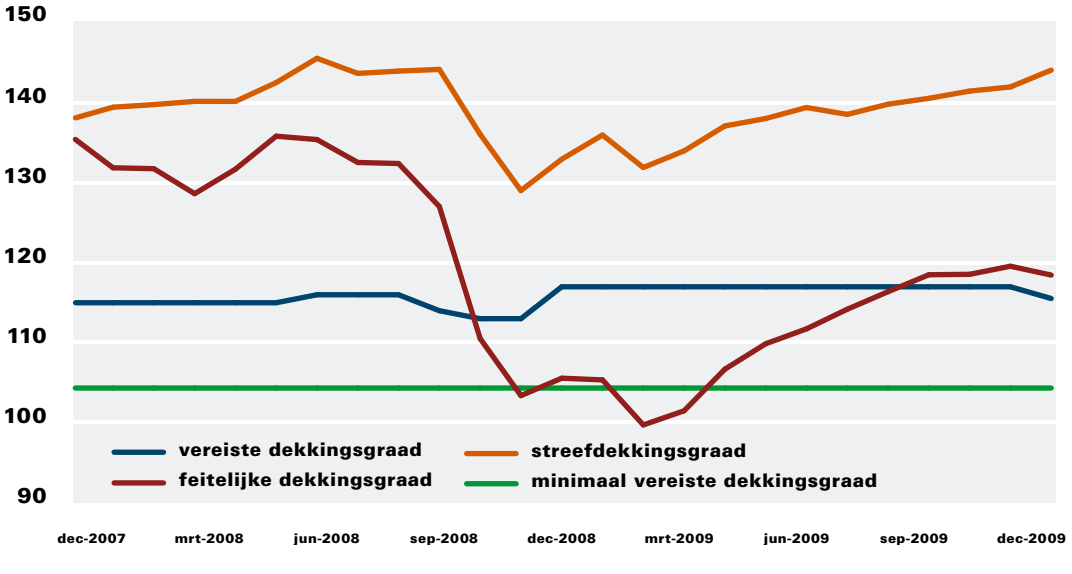
Dekkingsgraad en eigen vermogen

In het begin van 2009 daalde de dekkingsgraad van het pensioenfonds als gevolg van de kredietcrisis tot een dieptepunt van 100%. Kort daarna stabiliseerden de financiële markten en begon een periode van herstel die tot het einde van het jaar voortduurde. Het pensioenfonds profiteerde van dit herstel; het eigen vermogen nam toe met € 533 miljoen en het jaar eindigde met een dekkingsgraad van 117,3%. Daarmee kwam het eigen vermogen weer boven het vereiste niveau van de Pensioenwet. Dit ondanks de extra last van € 170 miljoen die moest worden genomen in verband met de stijgende levensverwachting. Zonder die last zou de dekkingsgraad ruim vier procentpunt hoger zijn.
Alhoewel het herstel fors was in 2009, zijn de verliezen uit 2008 nog niet ingelopen. De ambitie om de pensioenen aan te passen aan de prijs- en looninflatie heeft het pensioenfonds daarom, evenals vorig jaar, in 2009 niet waar kunnen maken. Het bestuur kiest voor een voorzichtig beleid en heeft er daarom voor gekozen om alle middelen in te zetten om het eigen vermogen te versterken.
Onderstaande grafieken en de tabel op pagina 9 tonen de ontwikkeling van het eigen vermogen naar oorzaken en de daarbij behorende dekkingsgraad.

Stand en ontwikkeling eigen vermogen in 2009 (in mln. €)

Ontwikkeling dekkingsgraad (in %)

Eigen vermogen (in mln. €) **en dekkingsgraad** (in %)

	2009		2008	
	Eigen vermogen	**Dekkingsgraad**	**Eigen vermogen**	**Dekkingsgraad**
Stand per 1 januari	**249**	**105,5**	**1.370**	**135,8**
Beleggingen				
Beleggingsopbrengsten	**712**		**-304**	
Rentetoevoeging pensioenverplichtingen	**-113**		**-176**	
Wijziging marktrente pensioenverplichtingen	**94**		**-662**	
Resultaat op beleggingen	**693**	**15,4**	**-1.142**	**-30,9**
Toeslagverlening				
Toeslagen	**0**	**0,0**	**0**	**0,0**
Premie				
Ontvangen premie	**101**		**92**	
Pensioenopbouw	**-83**		**-68**	
Resultaat op premie	**18**	**0,4**	**24**	**0,6**
Langleven en overige resultaten				
Kosten langleven	**-170**		**0**	
Overige resultaten	**-8**		**-3**	
Langleven en overige resultaten	**-178**	**-4,0**	**-3**	**-0,1**
Mutatie	**533**	**11,8**	**-1.121**	**-30,3**
Stand per 31 december	**782**	**117,3**	**249**	**105,5**
Vereist niveau	**694**	**115,4**	**776**	**117,2**
Streefniveau	**1.997**	**144,2**	**1.487**	**133,1**

Financieel beleid

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is om de opgebouwde pensioenen in de toekomst uit te betalen. Daarnaast heeft het pensioenfonds de ambitie om de in opbouw zijnde en ingegane pensioenen respectievelijk welvaartvast en waardevast te houden. De voor de realisering van deze ambitie benodigde middelen worden betaald uit het beleggingsrendement. Alleen bij een voldoende hoog beleggingsrendement kan het pensioenfonds invulling geven aan deze ambitie. Het is daarvoor nodig een beleggingsrendement te behalen dat ruim 2 procent hoger ligt dan de (reken)rente waarmee de voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend. Met het nemen van beleggingsrisico verwacht het pensioenfonds op de langere termijn dit overrendement te realiseren.
Voor het risico dat het pensioenfonds neemt om de voldoende beleggingsrendement te behalen eist de Pensioenwet, hoofdzakelijk op grond van de samenstelling van het belegd vermogen, eind 2009 een eigen vermogen van € 694 miljoen. Dit komt overeen met een vereiste dekkingsgraad van ruim 115%. In de geldende beleidsstaffel is het volledig waardevast respectievelijk welvaartsvast houden van de pensioen(opbouw) door het aanpassen aan de loon- en prijsontwikkeling mogelijk als de dekkingsgraad na toeslagverlening

144,2% bedraagt. Bij die streefdekkingsgraad is het eigen vermogen voldoende om in de toekomst toeslagen toe te kennen overeenkomstig de Europese prijsinflatie. Een dekkingsgraad van 144,2% komt eind 2009 overeen met een reële dekkingsgraad van 100%.
In 2009 steeg de streefdekkingsgraad als gevolg van de toename van de verwachte prijsinflatie met meer dan 11 procentpunten. Door deze stijging moet er een groter bedrag aan eigen vermogen aanwezig zijn om alle toekomstige inflatie te kunnen betalen.
Het financieel beleid is erop gericht om de streefdekkingsgraad na toeslagverlening te bereiken, dan wel in stand te houden. In 2009 is, ondanks een fors overrendement, de streefdekkingsgraad niet bereikt. Lag eind 2008 de dekkingsgraad nog ver onder het streefniveau, in 2009 herstelde de dekkingsgraad sterk als gevolg van aantrekkende financiële markten en de herstelmaatregelen. Maar doordat ook de streefdekkingsgraad sterk steeg, bleef het pensioenfonds in 2009 ver verwijderd van het niveau waarop het volledig aanpassen van pensioenen aan de loon- en prijsontwikkeling mogelijk is.

Resultaat op beleggingen

Dankzij het herstel op de financiële markten behaalde het pensioenfonds in 2009 een rendement op beleggingen van 15,3%. Dit was een van de hoogste rendementen uit de geschiedenis van het pensioenfonds. Het gemiddeld lage renteniveau handhaafde zich gedurende heel 2009. Door het lage renteniveau en doordat de rente voor langere looptijden licht steeg, bedroeg de groeivoet van de verplichtingen slechts 0,4%, een toename van € 19 miljoen. Het resultaat op beleggingen was daarmee per saldo € 693 miljoen, waar in 2008 nog sprake was van een negatief resultaat van € 1.142 miljoen. Ondanks het bemoedigende herstel is het verlies uit 2008 dus nog niet terugverdiend. Over de afgelopen twee jaar bedroeg de groeivoet van de verplichtingen 10,9% gemiddeld per jaar, terwijl het rendement op de beleggingen uitkwam op slechts 4,1% gemiddeld. Het negatieve overrendement van 6,8% over de afgelopen twee jaar ligt daarmee ver onder de langetermijndoelstelling. Het pensioenfonds heeft dus nog een lange weg te gaan om weer op het niveau te komen van voor de kredietcrisis.

Toeslagen

Het bestuur is van mening dat er nog veel onzekerheid in de financiële markten aanwezig is en dat ook de ontwikkeling van de levensverwachting een aanzienlijk risico betekent. Op basis hiervan heeft het bestuur besloten om niet af te wijken van het beleid dat door het bestuur is vastgesteld voor toeslagverlening. De dekkingsgraad lag eind oktober onder het niveau dat volgens de beleidsstaffel benodigd is om tot verhoging van de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen over te gaan. De voor 2009 geambieerde pensioenverhogingen in de vorm van een toeslag van 0,71% voor pensioengerechtigden en een toeslag van 0,5% voor deelnemers zijn daarom niet toegekend. Er zijn daarom in 2009, evenals in 2008, geen kosten gemoeid met toeslagverlening.

Resultaat op premie

De ontvangen premie was in 2009 voldoende om de pensioenopbouw te financieren. Een overschot van € 18 miljoen ontstond met name door een opslag van 22% op de overeengekomen premie in 2009. Ook speelde mee dat de franchise begin 2009 sterker steeg dan het gemiddelde pensioengevend salaris. In de eindloonregeling werd daarom minder pensioen opgebouwd dan waarmee in de premie rekening was gehouden. Voor 2010 is besloten de premieopslag te handhaven op het in de uitvoeringsovereenkomst maximaal toegestane niveau van 22%. Naast deze extra premiebijdrage geldt er voor de werkgever geen verplichting om een extra bijdrage te storten.

Langleven en overige resultaten

Het pensioenfonds werd, in lijn met landelijke ontwikkelingen, geconfronteerd met een stijging van de levensverwachting van zijn verzekerden. Hiervoor heeft het bestuur eind 2009 een extra voorziening van € 170 miljoen getroffen, die ten laste van het eigen vermogen is gekomen. Recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek lijken erop te wijzen dat de stijgende trend zich voortzet. Het Actuarieel Genootschap heeft aangekondigd dat er medio 2010 aangepaste overlevingstafels komen. Als hieruit blijkt dat de stijgende levensverwachting sterker toeneemt dan nu is voorzien, dan kan een aanvullende voorziening nodig zijn.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van het pensioenfonds is tot stand gekomen op basis van een continuiteitsanalyse met behulp van een ALM-model. Met deze analyse zoekt het bestuur een combinatie van toeslag-, premie- en beleggingsbeleid passend bij:

- de verplichtingen voortvloeiend uit de opgebouwde pensioenen
- de geambieerde toeslagverlening op basis van de prijs- en looninflatie
- een stabiel en aanvaardbaar premieniveau
- de wettelijke eisen voor de beoordeling van de financiële positie.

Het op basis hiervan gekozen financieel beleid sluit, binnen de door het bestuur gestelde risicogrenzen, zo goed mogelijk aan bij de benodigde waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen. Toch blijft het beleid omgeven met mismatchrisico. Voor dit bewust gekozen risico eist de Pensioenwet een buffer in de vorm van een vereist eigen vermogen. Het mismatchrisico wordt bepaald door de beleggingsrisico's te relateren aan de waardeontwikkeling van de nominale voorziening voor pensioenverplichtingen. In 2009 is het risicoprofiel van het pensioenfonds vrijwel onveranderd gebleven. Het vereist eigen vermogen als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen schommelde het gehele jaar tussen de 15 en de 17 procent. Kwantitatieve informatie over de risico's en de daarbij behorende buffervereisten is opgenomen in de risicoparagraaf als onderdeel van de jaarrekening.

Naast de buffers, benodigd om de gevolgen van negatieve ontwikkelingen te dragen, heeft het bestuur de mogelijkheid om te reageren op de negatieve ontwikkelingen door:

- het verhogen van de premie tot het maximale niveau
- het achterwege laten van toeslagen
- het aanpassen van de samenstelling van de beleggingsportefeuille.

Deze middelen moeten worden ingezet op het moment dat het eigen vermogen onder het vereiste niveau komt. Daarmee moet worden voorkomen dat de opgebouwde pensioenen in gevaar komen en het korten van pensioen nodig is.

Eind februari 2009 was de dekkingsgraad gezakt tot 100% en beschikte het pensioenfonds niet meer over eigen vermogen. Het bestuur heeft toen geconcludeerd dat het risico op een verdere daling van de dekkingsgraad moest worden beperkt. Besloten werd om beperkte bescherming te kopen tegen een daling van de aandelenmarkten. Het lage niveau van de dekkingsgraad heeft verder tot gevolg dat de pensioenrechten en pensioenaanspraken in de toekomst naar verwachting niet volledig kunnen meegroeien met de prijs- en looninflatie. Indien voor volledige afdekking van het inflatierisico wordt gekozen, neemt het pensioenfonds onnodige financiële risico's. Daarom heeft het bestuur besloten de inflatieafdekking te verminderen, waardoor het pensioenfonds minder kwetsbaar is voor dalende inflatieverwachtingen. Met deze maatregelen heeft het bestuur in 2009 ingezet op de bescherming van het eigen vermogen en verbetering van het risicoprofiel.

Vooruitzichten

Het pensioenfonds verwacht met de maatregelen die in 2009 zijn genomen een goede basis te hebben gelegd voor verder herstel in de komende jaren. Het herstel is sneller gegaan dan begin 2009 was voorzien. De komende jaren staat het pensioenfonds voor de uitdaging om een balans te vinden tussen enerzijds het realiseren van de ambitie om de pensioenopbouw welvaartsvast te houden en de pensioenen waardevast te houden bij een voor sociale partners aanvaardbaar premieniveau en anderzijds de financiële lasten van de almaar toenemende levensverwachting. In 2010 vindt er een landelijke evaluatie plaats van het Financieel Toetsingskader. De uitkomst hiervan kan van invloed zijn op de buffervereisten en het niveau van de premie.

Alleen wanneer het rendement op beleggingen de komende jaren ruim boven de groeivoet van de verplichtingen uitkomt, kunnen de doelstellingen worden gerealiseerd. De ontwikkelingen op de financiële markten en de door het bestuur gekozen positionering in deze markten zullen bepalend zijn voor de mate waarin de doelstellingen worden gehaald. Ook de komende jaren zal het bestuur daarom zoeken naar een optimale afstemming tussen risico en rendement in relatie tot de doelstellingen. Daarbij is niet uit te sluiten dat ambities moeten worden verlaagd.

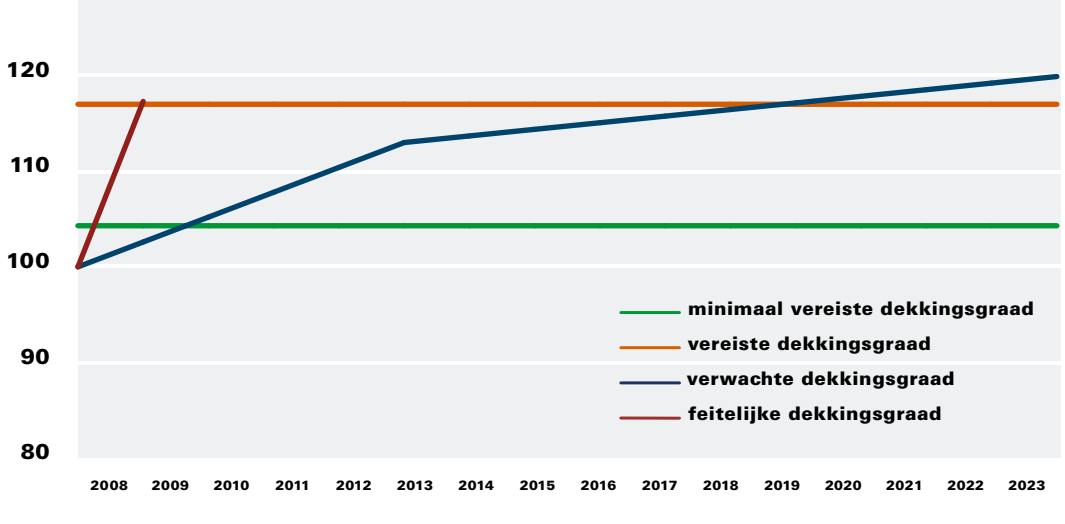
Herstelplan

Eind 2008 had het fonds een reservetekort, dat wil zeggen dat de dekkingsgraad was gezakt tot onder het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Begin 2009 is de dekkingsgraad onder de 105% gezakt en kreeg het fonds te maken met een dekkingstekort. Het pensioenfonds heeft in maart 2009 een herstelplan ter goedkeuring aan De Nederlandsche Bank (DNB) voorgelegd. DNB heeft eind juni 2009 met het herstelplan ingestemd.
Door de voorspoedige ontwikkelingen op de financiële markten is het herstel aanzienlijk sneller gegaan dan in het herstelplan was voorzien. Het pensioenfonds voldoet inmiddels aan de minimale eisen die DNB stelt. Het herstel was echter nog niet voldoende om al tot toeslagverlening te kunnen overgaan.

Herstelplan kwantitatieve toelichting (in %)

	Effect op dekkingsgraad korte termijn 2008-2013	Effect op dekkingsgraad lange termijn 2013-2023
Startdekkingsgraad in herstelplan 2008	**100,0**	
Dekkingsgraad in herstelplan per 31 december 2013		**113,0**
Sturingsmiddelen		
Premie: De premie is kostendekkend; de werkgever en werknemers betalen in de periode 2009-2013 een opslag	**1,1**	**0,0**
Toeslagverlening: Geen toeslagverlening in de periode 2009-2013; geen recht op inhaal van toeslagverlening	**-1,8**	**-19,4**
Beleggingen: Verschil tussen het rendement op beleggingen van 5,5% en de groeivoet van de verplichtingen van 3,3%	**11,3**	**21,3**
Rentetermijnstructuur	**-**	**-**
Vrijval uitkeringen	**1,5**	**8,8**
Overige	**0,9**	**-3,8**
Dekkingsgraad per 31 december 2013	**113,0**	
Dekkingsgraad per 31 december 2023		**119,9**
Minimaal vereiste dekkingsgraad per 31 december 2013	**104,3**	
Vereiste dekkingsgraad per 31 december 2023		**117,0**

Feitelijke versus verwachte dekkingsgraad op basis van het herstelplan (in %)

Pensioenen

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenbeleid is om de pensioenovereenkomst - die door de werkgever met de werknemer is gesloten - uit te voeren volgens de voorwaarden van de uitvoeringsovereenkomst. Alle aangesloten ondernemingen kennen dezelfde pensioenregelingen. Voor het toekennen van nieuwe pensioenaanspraken brengt het pensioenfonds een basispremie in rekening. De premiepercentages per pensioenregeling zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst. Als het bestuur het noodzakelijk vindt, mag het pensioenfonds op de basispremie een opslag van maximaal 22% in rekening brengen. De aangesloten werkgevers hebben geen andere financiële verplichtingen dan het betalen van de overeengekomen premie. Voor de werkgevers geldt geen verplichting om tekorten aan te vullen.
In de pensioenregelingen is overeengekomen dat de opgebouwde en ingegane pensioenen welvaartsvast respectievelijk waardevast worden gehouden onder de voorwaarde dat de financiële positie dit volgens het bestuur toelaat. Voor deelnemers streeft het pensioenfonds naar aanpassing aan de CAO-verhogingen bij Corus IJmuiden en voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden naar aanpassing volgens de consumentenprijsindex. De financiering van deze voorwaardelijke aanpassingen moet komen uit het beleggingsrendement; er is geen reserve voor gevormd en er wordt geen premie voor betaald.

Waarde opgebouwde pensioenkasstromen

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het zekerstellen van de opgebouwde pensioenen. Daartoe dient het pensioenfonds op ieder moment een vermogen te bezitten dat gelijk is aan de waarde van kasstromen van de opgebouwde pensioenen plus een wettelijk vereiste vermogensopslag van 4,3%. Dit wettelijke minimum komt overeen met een dekkingsgraad van 104,3%. Onder deze grens is er sprake van een dekkingstekort. Een langdurig dekkingstekort kan ertoe leiden dat het pensioenfonds de opgebouwde pensioenen moet korten.

Het pensioenfonds hanteert als belangrijk ijkpunt in zijn beleid een dekkingsgraad waarbij het eigen vermogen gelijk is aan de waarde van alle toekomstige kasstromen, rekening houdend met de verwachte Europese prijsinflatie. Hiermee geeft het pensioenfonds op een prudente wijze invulling aan zijn ambitie voor waardevastheid. De dekkingsgraad die past bij dit niveau van ambitie is de streefdekkingsgraad en deze bedroeg aan het einde van het boekjaar 144,2%.

De tabel op pagina 14 geeft inzicht in de karakteristieken van de kasstromen per het einde van het boekjaar.

Kasstromen en waarde einde boekjaar (in mln. €)

	2009			2008		
	Kasstroom	Contante Waarde	VPV (in %)	Kasstroom	Contante Waarde	VPV (in %)
Opgebouwde pensioenen	7.822	4.351		7.857	4.499	
Aanpassing overlevingskansen	417	170				
Opgebouwde pensioenen	8.239	4.521	100,0	7.857	4.499	100,0
Verwachte prijsinflatie	5.437	1.997	44,2	3.565	1.487	33,1
Reële opgebouwde pensioenen (=streefniveau)	13.676	6.518	144,2	11.422	5.986	133,1
Inhaaltoeslag opgebouwde pensioenen	301	162	3,6	231	132	2,9
Inhaaltoeslag verwachte prijsinflatie	206	75	1,7	144	60	1,3
Reële opgebouwde pensioenen na inhaal	14.183	6.755	149,5	11.797	6.178	137,3
Kenmerken						
Duration waarde verplichtingen		13			13	
Gemiddelde rentevoet in %		3,9			3,6	
Gemiddelde verwachte inflatie in %		2,5			2,0	
Groeivoet verplichtingen in %		0,4			22,4	

De waarde is berekend door de kasstromen contant te maken op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank (DNB) per ultimo van het jaar (zie grafiek op pagina 15). De contante waarde van de kasstromen van de opgebouwde pensioenen is gelijk aan de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Opgebouwde pensioenen

De kasstromen van de opgebouwde pensioenen zijn relatief constant, als zich geen grote wijzigingen voordoen in het verzekerdenbestand, de pensioenregelingen en de gehanteerde overlevingskansen. De waarde is veel beweeglijker omdat die ook afhankelijk is van de rentetermijnstructuur waarmee de waarde is berekend. De verandering in de waarde van de kasstromen enkel als gevolg van de verandering van de rentetermijnstructuur en de rentetoevoeging door tijdsverloop, bedroeg in het boekjaar 0,4%. Dit wordt ook wel de groeivoet van de verplichtingen genoemd. In 2008 was dat nog 22,4%. Wanneer het rendement op beleggingen in het boekjaar verschilt van de groeivoet van de verplichtingen is dit verschil vaak een belangrijke oorzaak van verandering van de dekkingsgraad. Daarmee is de groeivoet van de verplichtingen een belangrijke vergelijkingsmaatstaf.

Overlevingskansen

Eind 2009 heeft het bestuur, op grond van waarnemingen over de periode 2007-2009, besloten om de overlevingskansen aan te passen aan de gestegen levensverwachting van de verzekerden. Met deze wijziging van de overlevingskansen stegen de kasstromen van de opgebouwde pensioenen met € 417 miljoen, hetgeen leidde tot een waardestijging van € 170 miljoen.

In de afgelopen vijf jaar stegen de overlevingskansen die het pensioenfonds in zijn berekeningen gebruikt snel waardoor aanzienlijke bedragen moesten worden voorzien.

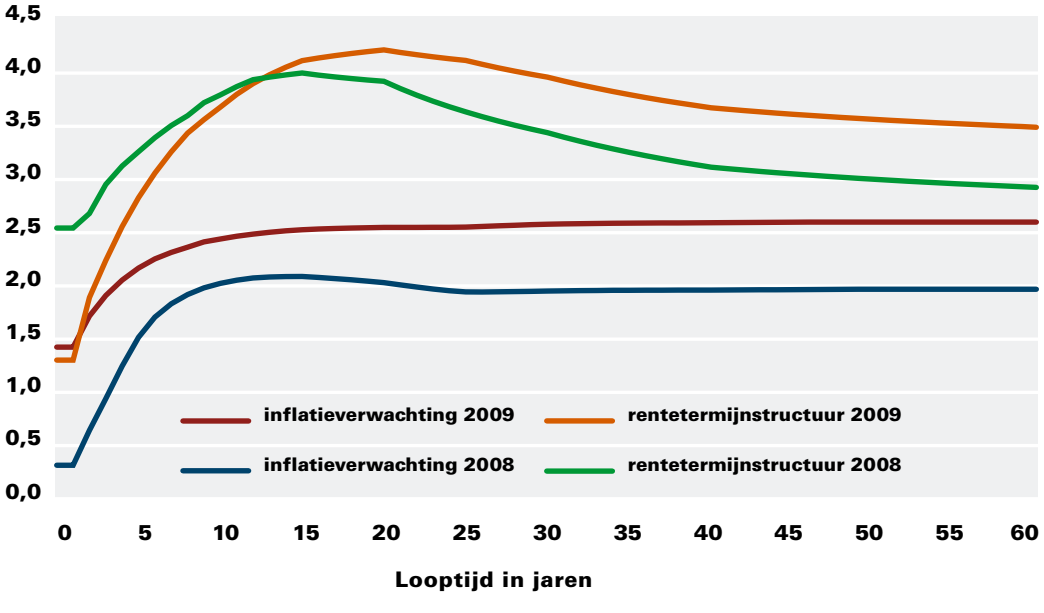
Begin 2005 hanteerde het pensioenfonds de overlevingskansen uit overlevingstafel GBMV 1995-2000 met een opslag voor langleven van 0,5% en een leeftijdterugstelling van één jaar voor mannen en vrouwen. Gelet op het grote belang dat DNB hecht aan het gebruik van prudente grondslagen, besloot het bestuur om eind 2009 gebruik te maken van de

prognosetafel 2005-2050 en een leeftijdterugstelling voor mannen van twee jaar en voor vrouwen van één jaar plus een opslag voor langleven van 1%. De voorziening is eind 2009 herrekend om een indruk te geven van de kosten die veroorzaakt zijn door de stijgende levensverwachting. Bovendien eist de Pensioenwet om met de voorzienbare trend in de levensverwachting rekening te houden. Op basis van de overlevingskansen per begin 2005 zou de voorziening voor pensioenverplichtingen € 515 miljoen lager uitkomen en zou de dekkingsgraad eind 2009 132,4% zijn geweest. De belangrijkste oorzaken waren:

- Invoering overlevingstafel 2000-2005 € 99 mln
- Opnemen voorzienbare trend in de levensverwachting € 246 mln
- Aanpassing leeftijdterugstelling en basisjaar in 2009 € 125 mln
- Extra voorziening van 1% per eind 2009 € 45 mln
- Totaal kosten aanpassing overlevingskansen 2005-2009 € 515 mln

Deze kosten zijn ten laste gebracht van het eigen vermogen dat is gevormd uit overrendement uit het verleden. Door de toename van de overlevingskansen van verzekerden is er minder ruimte om de pensioenopbouw welvaartsvast te houden en de pensioenen waardevast te houden. Zowel deze welvaarts- en waardevastheid als de stijgende levensverwachting moeten immers, voor wat betreft de opgebouwde pensioenen, worden gefinancierd uit overrendement. De verwachting is dat ook de komende jaren nog een deel van het verwachte overrendement gebruikt zal moeten worden voor de financiering van de stijgende levensverwachting. Medio 2010 zal het Actuarieel Genootschap een nieuwe overlevingstafel publiceren. Deze tafel zal een actualisering bevatten van de geprognosticeerde stijgende trend in overlevingskansen die het CBS in 2009 heeft gepubliceerd. Afhankelijk van de manier waarop het Actuarieel Genootschap de stijgende trend vertaalt naar de voorzienbare trend in de nieuwe prognosetafel, kan dit leiden tot extra kosten voor het pensioenfonds. Hiervoor is eind 2009 een bedrag van € 45 miljoen voorzien. Het pensioenfonds kan deze kosten niet in de premie verdisconteren omdat de premie alleen kostendekkend is voor de opbouw van nieuwe aanspraken. De extra kosten komen daarom ten laste van de ruimte voor toeslagverlening van zowel pensioengerechtigden als deelnemers.

Rente- en inflatieverwachtingscurves per einde boekjaar (in %)

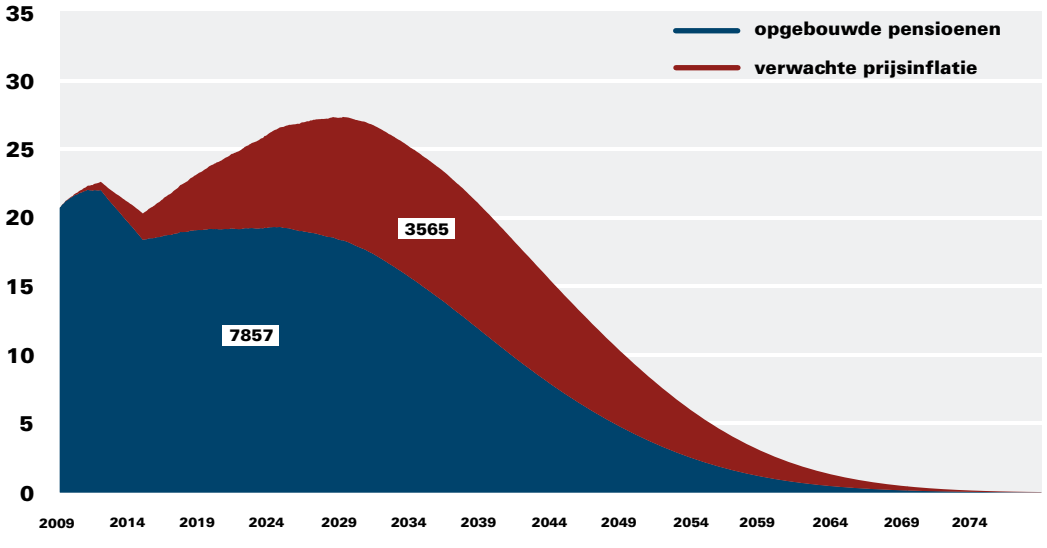

Inflatieontwikkeling en streefdekkingsgraad

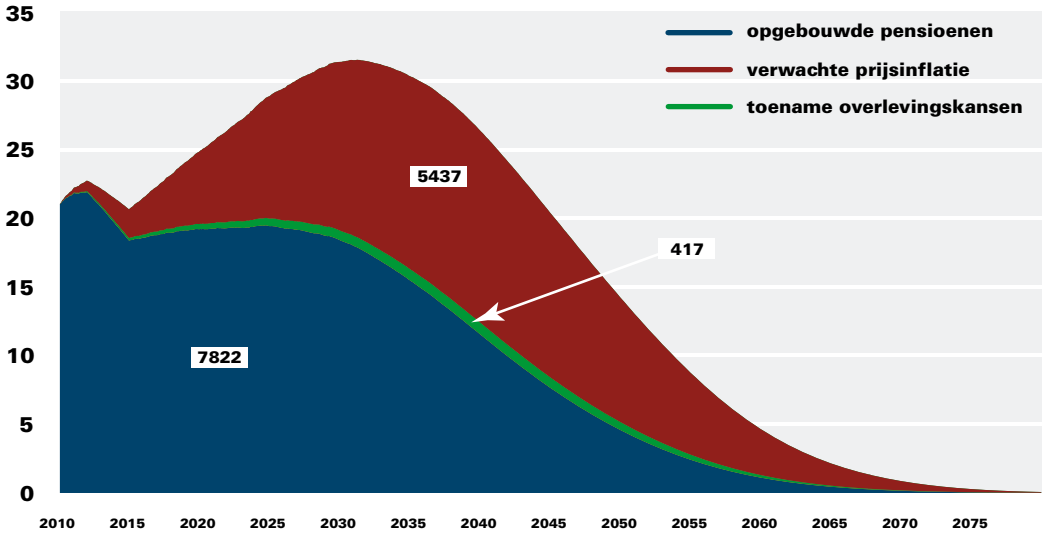
De kasstromen van de verwachte Europese prijsinflatie zijn beweeglijker dan die van de opgebouwde pensioenen. Dit komt doordat deze kasstromen worden bepaald op basis van de marktprijzen voor de verwachte Europese prijsinflatie (zie grafiek hierboven) in de eurolanden. De verwachte Europese prijsinflatie is in het financieel beleid een belangrijke factor omdat het al of niet bereiken van grenzen in de beleidsstaffel hiervan voor een

belangrijk deel afhankelijk is.
De verwachte Europese prijsinflatie is gebaseerd op de inflatieswapcurve. Die curve wordt vastgesteld aan de hand van de prijzen van marktpartijen die handelen in inflatieswaps. Deze curve wordt samengesteld door een onafhankelijk en hierin gespecialiseerd bedrijf.
In 2009 is de voor pensioenkasstromen gewogen gemiddelde inflatieverwachting gestegen van 2,0% naar 2,5%. Hierdoor steeg de streefdekkingsgraad van 133,1% naar 144,2%. Als er rekening wordt gehouden met het inhalen van niet toegekende toeslagen stijgt de streefdekkingsgraad zelfs naar 149,5%.

Maandkasstroom met verwachte prijsinflatie eind 2008 (in mln. €)

Maandkasstroom voor en na aanpassing overlevingskansen met verwachte prijsinflatie eind 2009 (in mln. €)

Beleidskader

Het pensioenfonds hanteert een beleidsstaffel als leidraad voor het toekennen van toeslagen en premieopslag dan wel premiekorting. Deze staffel kent als belangrijk kantelpunt de streefdekkingsgraad of wel een reële dekkingsgraad van 100%. De tabel hieronder toont de beleidsstaffel die gebaseerd is op de reële dekkingsgraad, inclusief de vergelijkbare nominale dekkingsgraad per eind 2008 en 2009.

Beleidsstaffel toeslagverlening

Grenzen reële dekkingsgraad	Welvaartsvastheid deelnemers	Waardevastheid gepensioneerden en gewezen deelnemers	Premie	Grenzen nominale dekkingsgraad*	
				eind 2009	eind 2008
			Maximale korting van 90%		
107	Looninflatie volledig plus inhaal	Prijsinflatie volledig plus inhaal		154,3	142,4
			Lineair korten tussen 102 en 107 reële dekkingsgraad met maximale premiesprongen van 20%		
102				147,1	135,8
			Basispremie uit uitvoeringsovereenkomst		
100	Looninflatie maar maximaal de prijsinflatie plus één procent	Prijsinflatie met lineaire korting tussen 100 en 95 reële dekkingsgraad	Lineaire opslag tussen 97,5 en 100 reële dekkingsgraad, maximale premiesprongen 20%	144,2	133,1
97,5				140,6	129,8
			Maximale opslag van 22%		
95	Looninflatie maar maximaal de prijsinflatie	Nihil		137,0	126,4
90	Nihil	Nihil		129,8	119,8
62,4	Korting aanspraken	Korting rechten en aanspraken		90	90

* Nominale grenzen variëren met verwachte inflatie.

Bij de toepassing van de beleidsstaffel wordt de reële dekkingsgraad gecorrigeerd voor de verwachte kosten van toeslagverlening in het komende jaar.

Conform het bepaalde in de ABTN behoudt het bestuur zich het recht voor om al vanaf het wettelijk minimum niveau (104,3% nominale dekkingsgraad) over te gaan tot het toekennen van toeslagen. Onder dit niveau vindt er geen toeslagverlening plaats.

Korting van pensioenrechten en -aanspraken kan plaatsvinden bij een nominale dekkingsgraad van 90% omdat dan de verwachting is dat de nominale dekkingsgraad zich niet binnen vijf jaar zal hebben hersteld tot het minimaal vereiste niveau van 104,3%.

Premieopslag vindt plaats door middel van een lineaire opslag tussen 100% en 97,5% reële dekkingsgraad tot maximaal 22% opslag bij een reële dekkingsgraad van 97,5%.
Premiekorting vindt plaats door middel van een lineaire korting tussen 102% en 107% reële dekkingsgraad tot maximaal 90% korting bij een reële dekkingsgraad van 107%.
De maximale premiesprongen van jaar op jaar bedragen 20%.

Toeslagen

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële situatie van het pensioenfonds voldoende is om de pensioenaanspraken en de pensioenrechten aan te passen conform de ambitie. Het pensioenfonds streeft ernaar het pensioengevend salaris en de middelloonaanspraken van de deelnemers aan te passen overeenkomstig de CAO-verhogingen. Voor de ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers streeft het pensioenfonds naar aanpassing (toeslagverlening) overeenkomstig de ontwikkeling van de consumentenprijzen. Het pensioenfonds houdt geen specifieke reserves aan om toekomstige toeslagen te kunnen financieren. De toeslagen zijn dus voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagen zullen plaatsvinden.

De ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers zijn per 1 januari 2009 niet verhoogd met de geambieerde toeslag van 2,78%. Deze ambitie is gelijk aan het percentage waarmee de kosten voor het levensonderhoud volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens van het CBS tussen oktober 2007 en oktober 2008 zijn gestegen. Verder werden het pensioengevend salaris en de middelloonaanspraken van de deelnemers per 1 januari 2009 niet overeenkomstig de CAO-verhogingen in 2008 aangepast. Dit betekent dat de CAO-verhogingen van 0,75% per 1 april 2008 en 1,75% per 1 oktober 2008 niet zijn verwerkt in de pensioenaanspraken.

De beslissing over het verlenen van toeslagen baseert het bestuur op de dekkingsgraad per eind oktober. Deze bedroeg per eind oktober 2009 118,4%, dat was lager dan de grens die hiervoor in de beleidsstaffel is aangegeven. Het bestuur had wettelijk en volgens het geldende herstelplan wel de mogelijkheid om toeslagen over 2009 toe te kennen maar heeft besloten hiervan af te zien. Belangrijke overweging van het bestuur was dat de situatie op de financiële markten nog onzeker is. Bij deze beslissing speelde ook mee dat er als gevolg van de stijging van de levensverwachting € 170 miljoen extra in de voorziening moest worden opgenomen. Hierdoor was eind oktober al bekend dat de dekkingsgraad nog zou dalen. Het bestuur heeft daarom conform de beleidsstaffel besloten:

- De pensioenpremie voor 2010 te handhaven op het in de uitvoeringsovereenkomst afgesproken maximum van 122% van de basispremie; de verwachte totale premie voor 2010 voor de collectieve pensioenregelingen komt daarmee naar verwachting op ongeveer € 98 miljoen.
- De pensioenuitkeringen en de -aanspraken van gewezen deelnemers per 1 januari 2010 niet te verhogen met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex die 0,71% steeg in de periode tussen oktober 2008 en oktober 2009.
- De CAO-verhoging in 2009 van 0,5% per oktober 2009 niet te verwerken in de pensioenaanspraken van deelnemers.

Per 1 januari 2010 bedraagt de achterstand ten opzichte van de ambitie voor deelnemers 3,03% en voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers 3,51%. De opgelopen achterstand over 2008 kan de komende vier jaar worden ingehaald en die over 2009 de komende vijf jaar, onder de voorwaarde dat de financiële positie van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaat.

Premie en deelnemersbijdrage

Jaarlijks stelt het bestuur de hoogte van de premie vast. Dat gebeurt binnen de grenzen van de tussen het pensioenfonds en de onderneming vastgestelde uitvoeringsovereenkomst, en conform de bepalingen in het pensioenreglement. In de uitvoeringovereenkomst is een maximaal in rekening te brengen premie vastgelegd. De onderneming betaalt voor elke deelnemer een premie aan het pensioenfonds. Hiervan ontvangt de onderneming een gedeelte van de deelnemers terug in de vorm van een deelnemersbijdrage.

Per 1 januari 2009 bedroeg het premieniveau voor het ouderdomspensioen en het partnerpensioen, uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag, 27,8% voor het pensioenreglement 2006 en 34,3% voor het pensioenreglement 2002. De percentages zijn inclusief de maximale opslag van 22% op de basispremie.

Voor het pensioenreglement 2006 geldt in 2010 een premieniveau van 27,8% van de pensioengrondslagen. Voor het pensioenreglement 2002 is dit 34,3%. Daarnaast kent dit reglement voor het tijdelijk ouderdomspensioen en het collectief Anw-hiaatpensioen een premie van 8,2% over de franchise. De werknemers op wie het pensioenreglement 2006 van toepassing is, betalen een deelnemersbijdrage ter grootte van 30% van de premie. Voor het pensioenreglement 2002 is dit 37%. De hiervoor genoemde premies voor 2010 zijn inclusief de maximale opslag op de basispremie met 22%.

De premie voor het WGA-hiaatpensioen komt volledig voor rekening van de werknemers. Gelet op het positieve kosten- en inkomstenverloop in de afgelopen periode en de verwachte kosten in 2010 heeft het bestuur besloten dat in 2010, evenals in 2009, geen premie in rekening zal worden gebracht voor het WGA-hiaatpensioen.

Ontwikkeling aantal verzekerden in 2009

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms-pensioen	Partner-pensioen	Wezen-pensioen
Stand begin boekjaar	**11.312**	**8.083**	**9.616**	**5.657**	**148**
Toetredingen	**162**				
Einde deelnemerschap	**-178**	**178**			
Waardeoverdracht		**-26**			
Ingang pensioen	**-487**	**-546**	**1.033**	**344**	**29**
Overlijden	**-28**	**-36**	**-384**	**-245**	
Afkoop en andere oorzaken	**-6**	**-2.641**	**-451**	**-46**	**-39**
Saldo mutaties	**-537**	**-3.071**	**198**	**53**	**-10**
Stand einde boekjaar	**10.775**	**5.012**	**9.814**	**5.710**	**138**

In 2009 hebben gewezen deelnemers met een pensioen beneden de afkoopgrens een aanbod gekregen om hun pensioen af te kopen. Van dit aanbod is op grote schaal gebruik gemaakt.

Communicatie

Het pensioenfonds informeert deelnemers en gepensioneerden actief over hun pensioen en over ontwikkelingen bij het pensioenfonds. Daarvoor worden de volgende communicatiemiddelen ingezet.

Persoonlijke contacten

De informatiebalie in het kantoor van het pensioenfonds en de telefonische helpdesk onderhouden de persoonlijke contacten met de verzekerden. Het pensioenfonds nodigt iedere deelnemer ongeveer een half jaar voor de pensioendatum uit voor een gesprek over zijn of haar individuele pensioensituatie. Tijdens dit gesprek nemen het pensioenfonds en de deelnemer onder andere de keuzes door die bij pensionering kunnen of moeten worden gemaakt. Het betreft onder meer de mogelijkheid om een deel van het ouderdomspensioen om te zetten in een recht op partnerpensioen.

Startbrief

Bij aanvang van het deelnemerschap ontvangt de nieuwe deelnemer een brief met uitvoerige informatie over de van toepassing zijnde pensioenregeling.

Magazines en nieuwsbrieven

Tweemaal per jaar ontvangen de actieve deelnemers en de pensioengerechtigden een magazine met informatie over de gang van zaken bij het fonds en over actuele pensioenonderwerpen. Begin mei ontvingen alle verzekerden een brief met een toelichting op de gevolgen van de maatregelen uit het herstelplan. Met het versturen van deze brief verviel de verplichting om het toeslaglabel te communiceren. In januari 2010 heeft het pensioenfonds een extra nieuwsbrief uitgebracht met een uitgebreide toelichting op het besluit om geen toeslagen te verlenen en de premie op het maximumniveau te handhaven.

Brochures

Het pensioenfonds beschikt over een pakket brochures voor alle belangrijke pensioenbepalende gebeurtenissen. Een panel van Corus-medewerkers heeft een bijdrage geleverd aan de begrijpelijkheid van deze brochures. De brochures, het pensioenreglement en de statuten kunnen ook via de website worden gedownload.

Website

Het pensioenfonds zorgt er voor dat de website (www.pfhoogovens.nl) actueel blijft en aansluit bij de verzonden informatie. De website geeft elk kwartaal informatie over de financiële positie van het fonds.

Voorlichtingsbijeenkomsten

Het pensioenfonds werkt mee aan de introductiebijeenkomsten voor nieuwe medewerkers van Corus. Op verzoek geeft het fonds ook voorlichting over pensioenaangelegenheden tijdens het werkoverleg van afdelingen van Corus in IJmuiden.

Pensioenopgaven

De deelnemers en pensioengerechtigden van het pensioenfonds ontvangen jaarlijks een pensioenoverzicht, toegesneden op hun individuele situatie. Evenals in 2008, werd in 2009 dit overzicht voor deelnemers gecombineerd met het wettelijk voorgeschreven Uniform Pensioenoverzicht. De gewezen deelnemers ontvangen eens per vijf jaar een opgave van hun pensioenaanspraken bij het pensioenfonds.

Beleggingen

Doelstelling en strategie

De belangrijkste beleggingsdoelstelling is dat de beleggingen, in ieder geval op lange termijn, een hoger rendement opleveren dan de groeivoet van de verplichtingen. De groeivoet van de verplichtingen is gebaseerd op de euroswaprente en wordt beschouwd als het risicovrije rendement. Op basis van de uitkomsten van de continuïteitsanalyse verwacht het pensioenfonds dat beleggingen op lange termijn ruim 2 procent meer opbrengen dan de groeivoet van de verplichtingen. Dit extra rendement komt beschikbaar voor het verlenen van toeslagen, het dragen van onvoorzienbare kosten en het verbeteren van de dekkingsgraad. Door het nemen van beleggingsrisico's kunnen er van jaar op jaar verschillen ontstaan tussen de groeivoet van de verplichtingen en het rendement op beleggingen; dit is het mismatchrisico.
Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid hanteert het pensioenfonds een matching- en een returnportefeuille. De matchingportefeuille is gericht op het dempen van de rente- en inflatierisico's van de reële pensioenverplichtingen, de returnportefeuille is gericht op het realiseren van extra beleggingsrendement. In de returnportefeuille zijn de beleggingsrisico's ondergebracht die naar het oordeel van het bestuur op langere termijn lonend zijn. De beleggingsopbrengsten van de twee portefeuilles samen vormen de beleggingsopbrengst van het pensioenfonds.
Op basis van een periodieke analyse bepaalt het bestuur de strategie met betrekking tot de te verzekeren kasstromen en de omvang van de returnportefeuille. Er is in 2009 besloten om de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen niet langer volledig te beschermen tegen wijzigingen van de inflatieverwachting, maar dit te beperken, in eerste instantie tot 75% en vervolgens tot 60%. Deze beslissingen werden ingegeven door de lagere dekkingsgraad en de daaruit voortvloeiende lagere toekomstige waardevastheid.

Matchingportefeuille

In de matchingportefeuille stemt het pensioenfonds de beleggingen af op de karakteristieken van de opgebouwde pensioenverplichtingen (matching). Hierbij wordt rekening gehouden met de verwachte toekomstige verhogingen van de pensioenen. De toekomstige inflatie wordt gebaseerd op de marktprijzen voor de verwachte Europese consumentenprijsstijgingen. De matchingportefeuille is hoofdzakelijk belegd in obligaties met een hoge kredietwaardigheid, renteswaps en inflatieswaps. Met de inzet van deze financiële instrumenten wordt de kasstroomprojectie van de pensioenverplichtingen nagebouwd. Op deze manier minimaliseert het pensioenfonds de financiële risico's van de rente- en inflatieontwikkelingen voor de opgebouwde pensioenverplichtingen. Het bestuur bepaalt de mate waarin de karakteristieken van de matchingportefeuille mogen afwijken van de rente- en inflatiekenmerken van de pensioenverplichtingen. Dit wordt vastgelegd in beleggingsrichtlijnen. De doelstelling van de matchingportefeuille is om een rendement te genereren dat gelijk is aan het rendement op de (vanaf 2009) gedeeltelijk waardevaste pensioenverplichtingen.
Het matchen van de gedeeltelijk voor de toekomstige inflatie opgehoogde pensioenverplichtingen zorgt voor afwijkingen ten opzichte van de opgebouwde nominale pensioenen. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat bij een stijgende inflatieverwachting, zoals over 2009, de matchingportefeuille een hoger rendement zal genereren dan het rendement op de (nominale) verplichtingen. Bij een dalende inflatieverwachting, zoals over 2008, zal het rendement juist achterblijven bij de groei van de (nominale) pensioenverplichtingen.
Een ander mismatchrisico in de matchingportefeuille is dat de waardering van de vastrentende waarden in deze portefeuille plaatsvindt tegen rentes die afwijken van de euroswaprentes waarmee de pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd. De matchingportefeuille zal om bovengenoemde redenen dan ook niet noodzakelijkerwijs een rendement genereren dat overeenkomt met de groeivoet van de verplichtingen. Met bovengenoemde risico's ontstaat ook in de matchingportefeuille een mismatchrisico.

Returnportefeuille

De returnportefeuille heeft tot doel om extra rendement te generen door het nemen van naar verwachting lonende beleggingsrisico's. De portefeuillesamenstelling is erop gericht om over langere perioden de gewenste toegevoegde waarde te leveren om invulling te geven aan de ambities voor het premieniveau, toeslagverlening en om onverwachte kosten (bijvoorbeeld verdere toename van de levensverwachting) te financieren.

Beleggingsrisico

Het beleggingsrisico is het risico dat de beleggingen een lager rendement genereren dan de groeivoet van de verplichtingen. Dit risico is het mismatchrisico. Het beleggingsrisico van de matchingportefeuille uit zich met name in het rente- en inflatierisico S1 zoals dat in de risicoparagraaf wordt toegelicht. Het beleggingsrisico van de returnportefeuille komt tot uiting in de risicobedragen genoemd bij S2 tot en met S5 in de risicoparagraaf. De returnportefeuille heeft daarmee het grootste aandeel in de financiële risico's van het pensioenfonds.

Beleggingsomgeving

De beleggingsmarkten toonden in 2009 twee gezichten. De eerste twee maanden van het jaar woedde de kredietcrisis in alle hevigheid voort. Begin maart bereikten de financiële markten hun dieptepunt. Door grootschalig ingrijpen van overheden herstelde het vertrouwen in de financiële sector en werd de economie gestimuleerd. Vooral in China zorgde grootschalige overheidstimulering voor het snel hervinden van de sterke groei.
Halverwege 2009 kwam er een einde aan de sterke krimp van de wereldeconomie en was de sterkste recessie sinds 1929 ten einde. De gevolgen zijn onder meer zichtbaar in de sterk opgelopen werkloosheid, die in Europa aan het einde van het jaar 10% bedroeg.

Wat voor de westerse regio resteert zijn grote overheidstekorten bij de centrale overheden en de 'opgeblazen' balansen van de centrale banken. Aan het ruime monetaire beleid is in 2009 nog geen einde gekomen en met de schuldenafbouw zijn de consumenten en de overheid in de VS nog maar nauwelijks begonnen. Hier tegenover staat de voortdurend toenemende deviezenvoorraad van China. In combinatie met de overheidsstimulering (bestedingen en ruime kredietverlening) is in China een onroerend goed 'bubble' ontstaan. Deze onderliggende structurele problemen in de verschillende regio's van de wereld zorgen voor aanhoudende onzekerheden op de wereldwijde financiële markten.
Het gematigde economische herstel in Europa en de VS werd met open armen ontvangen en resulteerde in een sterk herstel op de aandelen- en creditmarkten vanaf eind maart. Deze ontwikkeling zette versterkt door in de tweede helft van 2009. Een van de weinige uitzonderingen hierop betrof de vastgoedmarkt. De vastgoedprijzen toonden weinig tekenen van herstel.

Inflatie

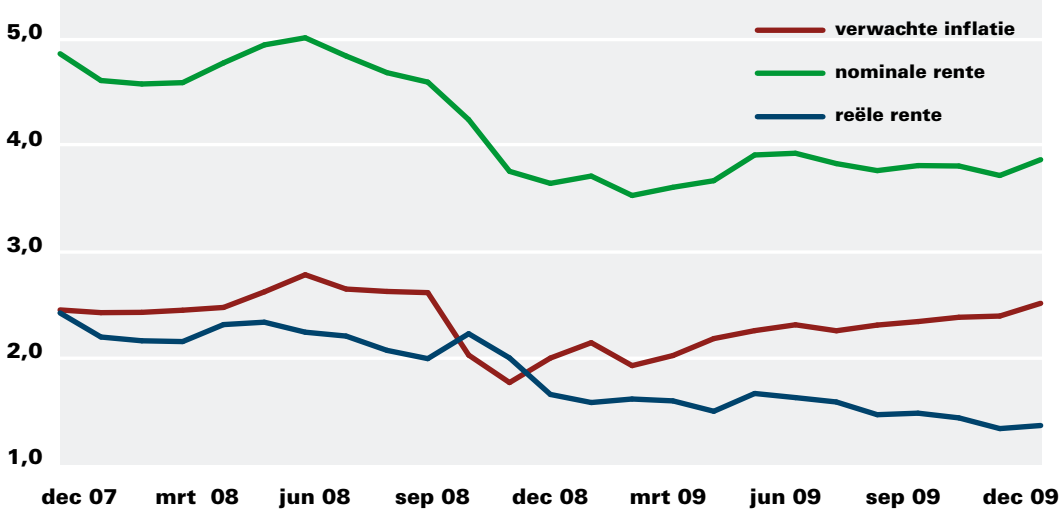
De inflatieverwachtingen in het eurogebied daalden in het vierde kwartaal van 2008 tot historisch lage niveaus, onder invloed van de wereldwijde recessie en de sterk afgenomen verwachtingen voor de economische groei. De markten draaiden na het eerste kwartaal van 2009. De grondstoffenprijzen stegen fors, de prijs van een vat olie ging bijvoorbeeld omhoog van 45 naar 79 dollar. De groeiverwachtingen verbeterden en zorgden voor hogere inflatieverwachtingen. De 10-jaars inflatieverwachting voor de eurozone steeg gedurende 2009 met bijna 0,5% tot 2,4%. Dit beeld is ook representatief voor de langere looptijden.

Rente

De hogere inflatieverwachtingen zorgden vanaf maart 2009 voor een opwaartse druk op het renteniveau. Dit effect was vooral zichtbaar voor de langere looptijden. Voor looptijden korter dan 14 jaar werden de ontwikkelingen gedomineerd door de activiteiten van centrale banken. De centrale banken in de VS en Europa verlaagden in de eerste helft van het jaar de beleidsrente in een aantal stappen van 2,5% naar 1%. Ook verstrekten zij op grote schaal liquiditeiten aan commerciële banken. Daarnaast daalden de risicopremies op renteswaps door een verbeterde solvabiliteitspositie van de banken die als tegenpartij

fungeren. Deze effecten zorgden ervoor dat de nominale rente op een 1-jaars swap daalde van 2,6% naar 1,3% ultimo 2009.
In de tweede helft van het jaar steeg de lange rente door het sterk gestegen vertrouwen in het economische herstel en een hogere inflatieverwachting. De 30-jaars renteswap steeg met 50 basispunten tot circa 4%.

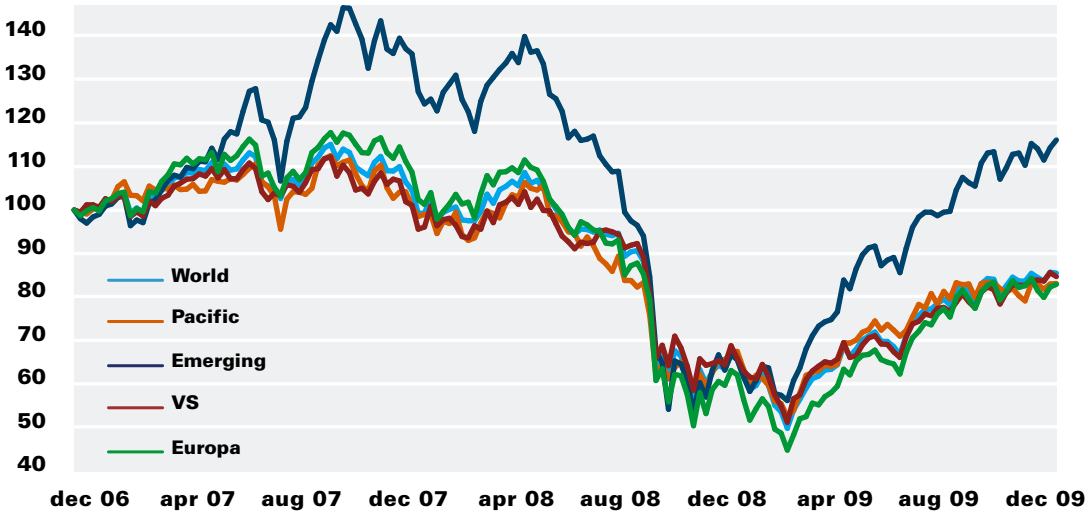
Ontwikkeling rente en verwachte inflatie (in %)

Aandelen

In 2009 herstelden de aandelenbeurzen voor een deel van de sterke daling in 2008. De MSCI World Index steeg gedurende 2009 met 30%. Dit herstel was sterk, maar de index ligt daarmee nog zo'n 27% onder het historische hoogtepunt van oktober 2007. Onderstaande grafiek toont de prijsontwikkeling van aandelen in diverse werelddelen. De aandelenkoersen in opkomende markten (emerging) herstelden sterker dan de aandelenindices in ontwikkelde markten. Het herstel werd mede gedreven door de forse hoeveelheid door overheden verstrekte liquiditeiten.

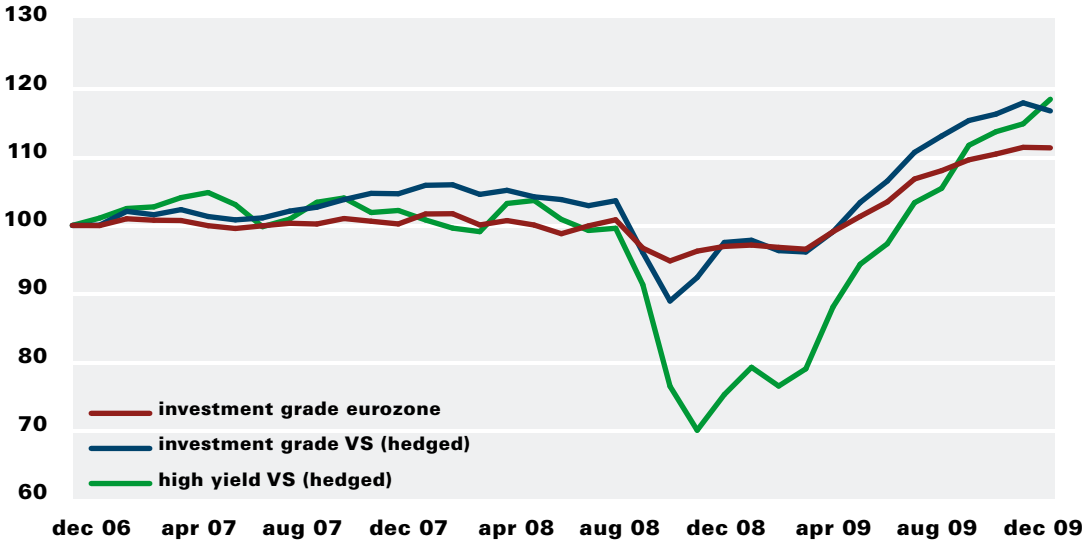
Ontwikkeling MSCI aandelenindices (totaal rendement)

Bedrijfsobligaties

De koersen van bedrijfsobligaties herstelden in 2009 eveneens sterk. De volgende grafiek toont de waardeontwikkeling van een investering in drie Merrill Lynch indices vanaf 31 december 2006. De totaalrendementen werden positief beïnvloed doordat marktpartijen lagere verliezen verwachtten door vermindering van wanbetalingen. De opslag voor het krediet- en liquiditeitsrisico van Amerikaanse high yield obligaties (bedrijfsobligaties met een rating lager dan BBB) was 6,4% boven de bijbehorende swaprente eind december 2009. Deze opslag lag in maart 2009 nog op 17,4%.

Ontwikkeling bedrijfsobligaties (totaal rendement)

Vastgoed

Over 2009 nam de waarde van Nederlandse directe vastgoedbeleggingen af. Vooral de prijzen van kantoorgebouwen op mindere locaties stonden, door de hoge leegstand, onder druk. Daarnaast zijn de huurindexaties laag en staan de niveaus van de huren bij het afsluiten van nieuwe contracten en verlenging van contracten onder druk.

Beleggingsopbrengsten

Beleggingsopbrengsten (in mln. €) **en rendementen** (in %)

	2009		2008		2005-2009	
	Opbrengsten	Rendement bijdrage	Opbrengsten	Rendement bijdrage	Opbrengsten cumulatief	Rendement bijdrage gemiddeld per jaar
Matchingportefeuille	273	5,9	661	13,2	1.193	4,9
Returnportefeuille	439	9,4	-965	-19,2	102	0,4
Totaal	712	15,3	-304	-6,0	1.295	5,3
Groeivoet van de verplichtingen		0,4		22,4		4,6

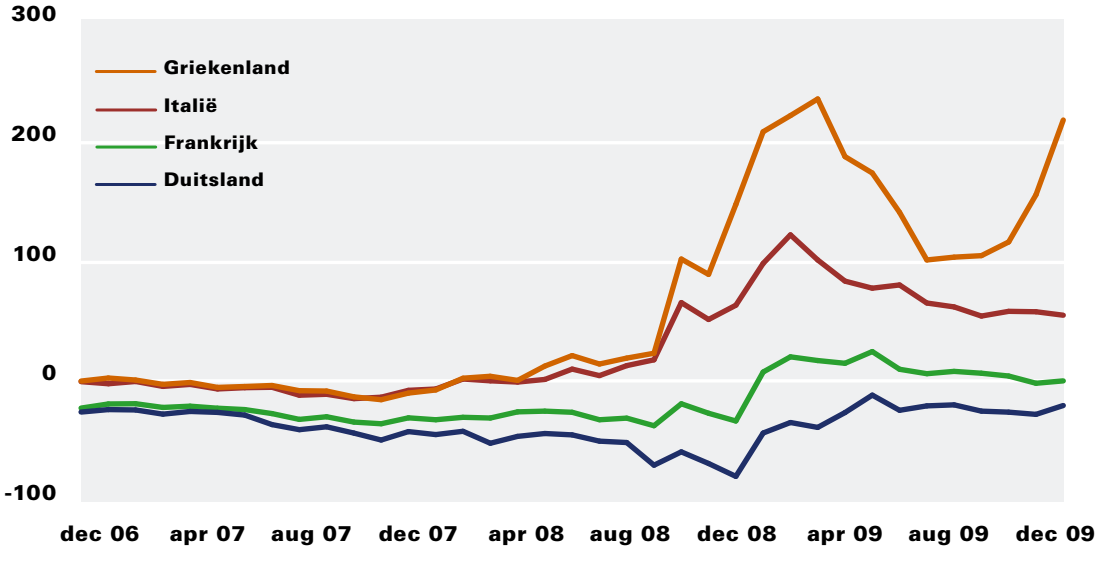
In 2009 behaalde het pensioenfonds een beleggingsopbrengst van € 712 miljoen, waardoor het rendement op beleggingen uitkwam op 15,3%. Vanuit de verplichtingen was een rendement van slechts 0,4% nodig. Dit staat in schril contrast met 2008 toen het rendement op beleggingen 6% negatief was terwijl er een rendement van 22,4% nodig was. Met de positieve beleggingsopbrengsten in dit boekjaar is een deel van het grote verlies uit 2008 in de returnportefeuille ingelopen maar is het pensioenfonds nog niet terug op de niveaus van voor de kredietcrisis.
Over de afgelopen vijf jaar bedroeg het rendement op beleggingen gemiddeld 5,3% per jaar. De minimale benodigde groeivoet van de verplichtingen was 4,6%. Hierbij heeft de matchingportefeuille de grootste bijdrage geleverd aan het rendement op beleggingen, terwijl de returnportefeuille door vooral het slechte rendement in 2008 achterblijft.
Het op lange termijn verwachte overrendement werd over de afgelopen vijf jaar niet behaald. Er is daarom in die periode onvoldoende verdiend om de kosten van toeslagverlening en de kosten van de stijgende levensverwachting te financieren. De dekkingsgraad daalde dan ook van 131,3% begin 2005 naar 117,3% eind 2009.

Matchingportefeuille

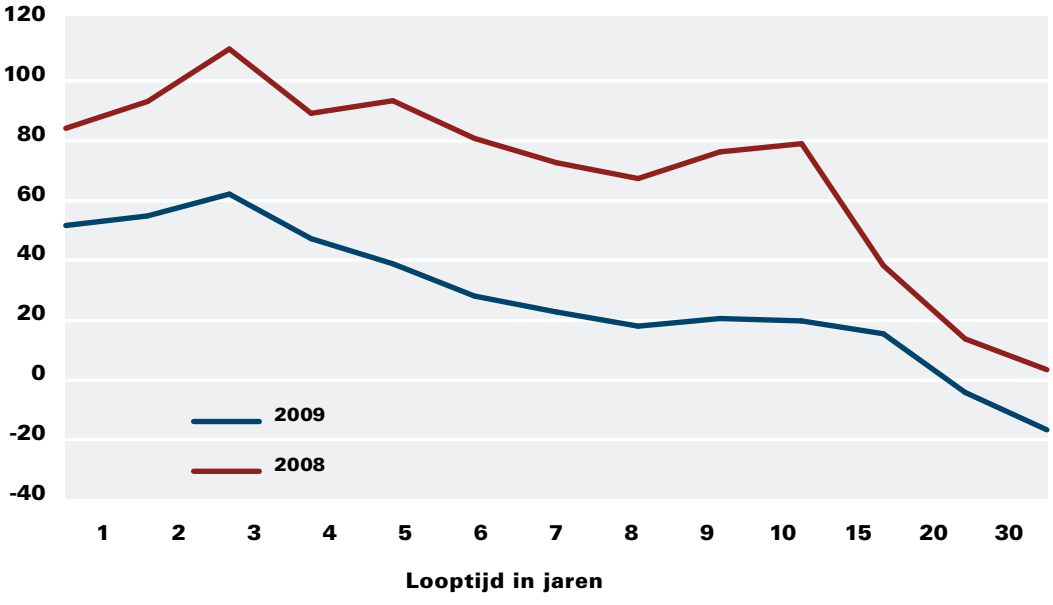
De matchingportefeuille heeft in 2009 een positief resultaat behaald van € 273 miljoen. Dit positieve resultaat is voornamelijk te danken aan de strategie van het pensioenfonds om een groot deel van de verplichtingen op reële basis te managen. Door naast de rentekarakteristieken ook voor een groot deel de inflatiekarakteristieken af te dekken heeft het pensioenfonds in 2009 geprofiteerd van de stijging van de verwachte inflatie.
De matchingportefeuille presteerde ruim € 40 miljoen beter dan de daarvoor gestelde maatstaf. Dit resultaat is te ontleden in meerdere componenten, waarvan sommige een positieve en andere een negatieve invloed hadden:

- Duitse, Franse en Italiaanse inflatiegerelateerde obligaties hebben in 2009 een goede performance behaald in vergelijking tot 'gewone' obligaties. Griekse inflatiegerelateerde obligaties konden hier niet van profiteren vanwege de Griekse financiële crisis. Dit komt tot uitdrukking in een hogere renteopslag, zoals blijkt uit de onderstaande grafiek.
- Nominale staatsobligaties deden het slechter dan renteswaps. In lange looptijden werd het effectieve rendement van Duitse staatsobligaties zelfs hoger dan de rente op swaps met vergelijkbare looptijden. Zie de renteverschillen met swaps in de grafiek op pagina 26.
- De covered bonds in de portefeuille konden in 2009 profiteren van het positieve sentiment op de beleggingsmarkten. De risicopremies op deze obligaties zijn sterk afgenomen.

Renteopslag staatsobligaties t.o.v. 10-jaars euroswaps (in basispunten)

Swap spread curves per einde boekjaar (in basispunten)

Returnportefeuille

De returnportefeuille herstelde door een positieve beleggingsopbrengst van € 439 miljoen in 2009. Daarmee werd een deel van de in 2008 verloren € 965 miljoen terugverdiend. Dit herstel kwam vooral van beleggingen in aandelen en vastrentende waarden in deze portefeuille, die rendementen van meer dan 35% lieten zien. De absolute returnstrategieën in de overige beleggingen droegen ook bij aan het herstel met een rendement van 16%. Alleen bij de vastgoedbeleggingen werd in 2009 een negatief rendement genoteerd.
Het positieve resultaat van de returnportefeuille ten opzichte van de benchmark werd veroorzaakt door de goede prestaties van de beleggingen in credits en absolute returnstrategieën. Door herstructureringen binnen deze portefeuille kon goed geprofiteerd worden van het marktherstel.

Rendement en benchmark returnportefeulle (in %)

	2009		2008		2005-2009	
	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark
Vastgoedbeleggingen	-4,4	-4,4	-1,0	-1,0	4,4	4,4
Aandelen	39,3	37,0	-43,2	-41,1	5,1	5,2
Vastrentende waarden	37,8	25,3	-27,2	-1,9	6,2	7,2
Overige beleggingen	16,3	6,2	-19,5	9,8	2,3	7,4
Totaal	23,0	18,1	-27,9	-16,7	4,5	5,7

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur heeft zijn beleid met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen aangescherpt. Hiervoor gelden vanaf 2010 de volgende doelstellingen.
De belangrijkste (maatschappelijke) doelstelling van het pensioenfonds is het duurzaam nakomen van de pensioenafspraken zoals deze in de pensioenregeling zijn verwoord. Het pensioenfonds geeft zich rekenschap van de maatschappelijke gevolgen van zijn handelen.

Binnen zijn verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een goed en veilig pensioen besteedt het pensioenfonds aandacht aan ecologische, sociale en governance factoren. De uitgangspunten van het pensioenfonds voor verantwoord beleggen komen voort uit breed gedragen en internationaal geaccepteerde waarden. Het pensioenfonds onderschrijft de internationaal gezaghebbende United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI).

Binnen de beleggingsportefeuille geeft het pensioenfonds invulling aan de duurzaamheidsprincipes bij de selectie van aandelen en vermogensbeheerders en door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten.
Bij de eigen aandelenselectie betekent dit dat het pensioenfonds informatie over duurzame economische groei betrekt bij de analyses van de kwaliteit van ondernemingen. Bij het selecteren van externe aandelenbeheerders heeft het pensioenfonds een voorkeur voor vermogensbeheerders met een beleggingsaanpak die in het aandelenselectieproces eveneens rekening houdt met de invloed van duurzame economische groei op de kwaliteit van ondernemingen.

Corporate Governance

De in de wet verankerde Nederlandse corporate governance code (artikel 5:86 Wft) bepaalt dat Nederlandse institutionele beleggers verantwoording dienen af te leggen over de naleving van de code volgens het "pas toe of leg uit" beginsel.
Het pensioenfonds neemt zijn verantwoordelijkheid door zijn stem uit te brengen (voor zover mogelijk) tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen in de beleggingsportefeuille. Het pensioenfonds maakt in hoge mate gebruik van het stemadvies dat wordt voorbereid door internationaal opererende gespecialiseerde dienstverleners (proxy advisors). Het pensioenfonds maakt uit praktische overwegingen gebruik van stemmen op afstand, via een daarin gespecialiseerde dienstverlener.
Het stembeleid zal worden gepubliceerd op de website van het pensioenfonds (www.pfhoogovens.nl).

Bestuursaangelegenheden

Pensioenreglementen

In 2009 zijn de pensioenreglementen 2002 en 2006 eenmaal gewijzigd. Het betrof een redactionele wijziging, waarbij onder andere de voorwaardelijkheidsverklaring, zoals die wettelijk is voorgeschreven, in de reglementen werd overgenomen. Daarnaast zijn de in de pensioenreglementen opgenomen tarieven voor afkoop en inkoop van extra pensioenrechten gewijzigd.

Statuten

In 2009 zijn ook de statuten van het pensioenfonds gewijzigd. Conform de Principes voor goed pensioenfondsbestuur werden de bepalingen over schorsing en ontslag van bestuursleden aangepast.

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

De belangrijkste wijzigingen in de ABTN hielden verband met het herstelplan waarmee De Nederlandsche Bank (DNB) in 2009 heeft ingestemd. Bij de wijziging werd voorts tegemoet gekomen aan opmerkingen van DNB over de in 2008 vastgestelde ABTN.

Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst werd in het verslagjaar niet gewijzigd.

Integriteit

Voor alle personen die aan het pensioenfonds verbonden zijn, geldt een gedragscode. Deze gedragscode is gebaseerd op de modelgedragscode van de pensioenkoepels. In deze code gaat het om zaken als vertrouwelijkheid van informatie, belangenconflicten, koersgevoelige informatie, het accepteren van geschenken en het bekleden van nevenfuncties. In 2009 werden de bepalingen in de gedragscode over voorwetenschap en de insiderbepalingen aangescherpt. Bovendien benoemde het bestuur een nieuwe compliance officer.

Bestuur

Per 1 januari 2009 benoemde de directie van Corus Nederland B.V. de heer drs. J.E. van Dort RC als werkgeverslid van het bestuur. Eind februari 2009 stelde de heer drs. A.M.M. Doeleman zijn bestuurszetel ter beschikking. Gelet op de problematiek waarmee ook ons pensioenfonds wordt geconfronteerd en met het oog op het bijzondere belang dat in deze situatie moet worden gehecht aan deskundigheid en continuïteit binnen het bestuur, heeft genoemde directie aan de heer Doeleman verzocht om zijn bestuurslidmaatschap nog enige tijd te continueren. De heer Doeleman heeft dit verzoek gehonoreerd en heeft zijn werkzaamheden na enkele maanden van afwezigheid hervat. Ter versterking van de werkgeversgeleding heeft de directie mevrouw drs. L.M.A. Donders benoemd als nieuw bestuurslid. Deze benoeming is ingegaan op 3 mei 2010.

Het bestuur vergaderde in 2009 negenmaal. In die vergaderingen kwamen onder andere aan de orde:

- wijziging van de statuten
- wijziging van de pensioenreglementen 2002 en 2006
- wijziging van de Actuariële en bedrijfstechnische nota
- vaststelling van het herstelplan
- aanpassing van de overlevingstafels
- evaluatie en aanpassing van de matchingstrategie
- het intern beheer van een aandelenportefeuille
- vaststelling Beleidsnota Communicatie
- evaluatie van het functioneren van het bestuur
- ontwikkeling integraal risicomanagement
- de organisatie van het integriteitsbeleid
- bevindingen DNB naar aanleiding van het beleggingsonderzoek 2009

- vaststelling Financieel Richtplan en Fondsvoorwaarden voor 2010
- vaststelling van de premies voor 2010
- aanpassing van pensioenrechten en pensioenaanspraken per 1 januari 2010.

Tijdens het periodieke overleg tussen het pensioenfonds en DNB, waaraan ook een vertegenwoordiging van het bestuur deelnam, stonden de bevindingen van DNB centraal over een in 2009 uitgevoerd onderzoek naar het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. De definitieve bevindingen van DNB zijn vervolgens voorgelegd aan, en van commentaar voorzien door het bestuur.

In het deskundigheidsplan van het pensioenfonds wordt aangegeven op welke terreinen kennis en deskundigheid in het bestuur als geheel aanwezig dient te zijn. Bestuursleden nemen deel aan cursussen en seminars teneinde hun deskundigheidsniveau in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Ook door de uitvoeringsorganisatie werd een bijdrage geleverd aan de deskundigheidsbevordering. In 2009 is door het bestuur een evaluatie uitgevoerd met betrekking tot zijn functioneren. Het bestuur kwam in dit kader tot een positief oordeel inzake de effectiviteit van het bestuur en zijn commissies. Wel werd nog ruimte gezien voor verbetering. In 2010 zullen de aanbevelingen hiervoor worden uitgewerkt. Ook de deskundigheid van het bestuur was onderdeel van de evaluatie. Door de bestuursleden is aangegeven op welke gebieden behoefte bestaat aan versterking van hun deskundigheidsniveau. Met het deskundigheidsplan als uitgangspunt zal in 2010 in de aangegeven opleidingsbehoefte worden voorzien.

De leden van het bestuur van Stichting Pensioenfonds Hoogovens ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden ten behoeve van het fonds.

Beleggingsadviescommissie

In verband met de tijdelijke afwezigheid van de heer Doeleman heeft het bestuur besloten om de heer drs. F.O. Nielsen te benoemen als nieuwe commissievoorzitter.

Per 1 maart 2009 werd de heer prof. dr. J. Koelewijn benoemd als externe beleggingsdeskundige. Mevrouw drs. H. Kapteijn RA werd per 1 maart 2010 benoemd als tweede liddeskundige.

De Beleggingsadviescommissie kwam in 2009 tien keer in vergadering bijeen, waarvan viermaal samen met de Financieringsadviescommissie. In deze vergaderingen werden de door de uitvoeringsorganisatie uitgebrachte periodieke rapporteringen besproken, alsmede de kwartaalplannen voor de implementatie van het door het bestuur voor dit verslagjaar vastgestelde beleggingsbeleid. Een regelmatig terugkerend onderwerp was vanzelfsprekend de crisis op de financiële markten. De commissie werd ook op de hoogte gehouden van de selectie van externe managers voor de uitvoering van het beleid, en in enkele gevallen de beëindiging van de relatie met externe managers. De commissie bracht voorts adviezen uit aan het bestuur over de governance rondom beleggingen, een aanpassing van de matchingstrategie, de bevindingen van DNB naar aanleiding van het in 2009 uitgevoerde beleggingsonderzoek, het in eigen beheer nemen van een aandelenportefeuille en het Financieel Richtplan en Fondsvoorwaarden voor 2010.

Financieringsadviescommissie

De Financieringsadviescommissie vergaderde in 2009 zeven keer, waarvan viermaal samen met de Beleggingsadviescommissie. In de eerste maanden van het jaar bracht de commissie advies uit over het herstelplan dat door het bestuur bij DNB moest worden ingediend. Was er eind 2008 en in het begin van het verslagjaar alleen sprake van een reservetekort, in maart 2009 kwam de dekkingsgraad van het pensioenfonds vervolgens ook onder de wettelijk vereiste minimumgrens van 104,3% terecht. In het herstelplan werd duidelijk gemaakt langs welke weg het pensioenfonds binnen de voorgeschreven termijnen boven de vereiste dekkingsgraad zou kunnen uitkomen. Op basis hiervan werd het herstelplan door DNB goedgekeurd. De Financieringsadviescommissie heeft in 2009 ook veel tijd gestoken in de ontwikkeling van beleid voor integraal risicomanagement. Op advies van de commissie stelde het bestuur de risicomatrix 2009 vast. Andere onderwerpen die in de commissie aan de orde kwamen, betroffen de toegenomen levensverwachting van de Nederlandse bevolking en de daarmee samenhangende aanpassing van de overlevingstafels, de actuariële tarieven van het pensioenfonds en de voorbereiding van een evaluatie van het financieel beleid. Aan het einde van het jaar werd advies uitgebracht aan het bestuur over de pensioenpremies voor 2010. Tenslotte werd geadviseerd

om op 1 januari 2010, gelet op de voor de toegenomen levensverwachting getroffen voorzieningen en de onzekere situatie op de financiële markten, niet over te gaan tot het verlenen van toeslagen aan de deelnemers en pensioengerechtigden.

Geschillen- en Klachtencommissie

In 2009 hebben vijf verzekerden van het pensioenfonds zich met een klacht of geschil tot de Geschillen- en Klachtencommissie gewend. Dit heeft in geen van de gevallen tot een herziening van de bestreden beslissingen van het pensioenfonds geleid. Eén van de verzekerden heeft zijn geschil vervolgens aan de Landelijke Ombudsman Pensioenen voorgelegd. Deze heeft aan betrokkene meegedeeld geen mogelijkheden te zien voor een succesvolle bemiddeling in de betreffende zaak.

Personeel

Het pensioenfonds heeft geen eigen personeel. De medewerkers zijn in dienst van Corus en gedetacheerd bij het pensioenfonds. De hiermee verband houdende personeelskosten worden door het pensioenfonds aan Corus vergoed. Voor het personeel van het pensioenfonds geldt een evenwichtig beloningsbeleid dat gespiegeld wordt aan het beleid van Corus Staal. Het beloningsbeleid voldoet aan de uitgangspunten voor het beloningsbeleid zoals neergelegd in de door AFM en DNB vastgestelde 'Principes voor beheerst beloningsbeleid'. Van de beloningen, waarvan een (beperkt) deel in de vorm van een variabele uitkering kan worden toegekend, gaan geen prikkels uit die afbreuk doen aan de verplichting van het pensioenfonds om zich in te zetten voor de belangen van zijn verzekerden en andere stakeholders, of andere op het pensioenfonds rustende zorgvuldigheidsbeginselen.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT >

Verslag Commissie van Intern Toezicht

De Commissie van Intern Toezicht toetst en beoordeelt de wijze waarop de Raad van Beheer zijn besluiten neemt, beoordeelt de kwaliteit van zijn adviseurs en de wijze waarop toezicht wordt gehouden op de uitvoering van de pensioenregeling. Hiertoe adviseert zij de Raad van Beheer desgevraagd of uit eigener beweging over:

- De wijze waarop procedures, processen en checks en balances bij beleid en de Raad van Beheer van het pensioenfonds verlopen (Governance).
- De wijze waarop de besluitvorming binnen het pensioenfonds plaatsvindt (Aansturing).
- De wijze waarop wordt omgegaan met risico's (Risicomanagement).

Algemeen

In de afgelopen periode hebben zich buitengewoon hectische ontwikkelingen voorgedaan in de pensioenwereld. Enerzijds was er de ernstige financiële crisis, anderzijds is er een stevige discussie gestart over de houdbaarheid van het huidige pensioenstelsel. De Commissie van Intern Toezicht neemt daar nadrukkelijk kennis van en het is mede tegen die achtergrond dat de Commissie van Intern Toezicht haar werkzaamheden verricht.
De Commissie van Intern Toezicht heeft voorafgaand aan de vaststelling van dit jaarverslag vier keer vergaderd en heeft vier maal overleg gehad met een delegatie van de Raad van Beheer. In laatstgenoemd overleg zijn onder andere afspraken gemaakt met betrekking tot het werkprogramma van deze commissie. Voorts heeft de Commissie van Intern Toezicht het verslag van zijn werkzaamheden toegelicht bij het Verantwoordingsorgaan.

Governance

De Commissie van Intern Toezicht constateert dat alle ontwikkelingen waarmee de Raad van Beheer wordt geconfronteerd, zowel van buitenaf als met betrekking tot de eigen beleidsontwikkeling, consequenties hebben voor het deskundigheidsprofiel van de leden van de Raad van Beheer. Gepleit wordt voor gerichte educatie. De Commissie van Intern Toezicht heeft zich ook verdiept in de relatie tussen het pensioenfonds en Corus, voor zover voortvloeiend uit de uitvoeringsovereenkomst. Geconstateerd is dat de nakoming van de daarin vastgelegde afspraken voldoende is geborgd. De Commissie van Intern Toezicht heeft verder met instemming kennis genomen van de Beleidsnota Communicatie. Belangrijk blijft dat de deelnemers duidelijk weten waar zij aan toe zijn. Ten aanzien van dit punt heeft de Commissie van Intern Toezicht enkele praktische suggesties gedaan. Zij is van mening dat naast het meten van de klanttevredenheid er ook moet worden nagegaan hoe hoog de effectiviteit van de communicatie is.

Aansturing

De Commissie van Intern Toezicht spreekt zich positief uit over de open en actieve houding van het pensioenfonds, de betrokkenheid van de Raad van Beheer en zijn commissies, en over het hoge professionele niveau van de uitvoeringsorganisatie. De grote mate van afhankelijkheid van de uitvoeringsorganisatie vereist echter wel dat de Raad van Beheer en de commissies voldoende kritisch tegenspel kunnen bieden.

Risicomanagement

De Commissie van Intern Toezicht heeft geconstateerd dat een belangrijk deel van haar in het vorige verslag gedane aanbevelingen betreffende het risicomanagement is opgepakt, onder andere in de nieuwe rapporteringstructuur en in de werkwijze van de afdeling Control & Risk Management. Naar de mening van de Commissie van Intern Toezicht dient de Raad van Beheer de onafhankelijkheid van de Controller sterker te positioneren door rechtstreekse rapportage aan de Raad van Beheer. Het in beeld brengen van alle risico's en van de daarvoor te implementeren beheermaatregelen is het afgelopen jaar voortvarend ter hand genomen. De Raad van Beheer is hierbij actief betrokken geweest.
De Commissie van Intern Toezicht pleit er ten slotte voor dat de compliance functie binnen het pensioenfonds nu definitief wordt ingevuld en dat de taken en werkwijze van de compliance officer duidelijk worden vastgelegd. Voorts is aandacht besteed aan het functioneren van het beloningsbeleid voor beleggers.

Conclusie en vooruitblik

De Commissie van Intern Toezicht concludeert dat er veel in gang is gezet, ook met betrekking tot eerder door de Commissie van Intern Toezicht gedane aanbevelingen. In 2010 zal de Commissie van Intern Toezicht zich richten op de implementatie van de vele beleidsvoornemens en de naleving daarvan. De focus zal daarbij specifiek gericht zijn op de aansturing hiervan door de Raad van Beheer.

IJmuiden, 26 april 2010

Reactie Raad van Beheer

De Raad van Beheer heeft met instemming kennis genomen van de gedegen wijze waarop de Commissie van Intern Toezicht haar werkzaamheden verricht. De in haar verslag opgenomen aanbevelingen omtrent communicatie, kennisniveau en compliance zullen door de Raad van Beheer mede worden gebruikt bij zijn activiteiten in de volgende jaren.
De Commissie van Intern Toezicht heeft geconstateerd dat veel van haar eerdere aanbevelingen door de Raad van Beheer zijn opgepakt. In 2009 en in het voorjaar van 2010 is met name veel van onze bestuurlijke aandacht uitgegaan naar de inrichting van het risicomanagement bij het pensioenfonds. Uit onafhankelijke beoordeling (onder meer door KPMG) is gebleken dat het pensioenfonds hiermee op de goede weg is.
De Raad van Beheer heeft zich het afgelopen jaar door middel van zelfevaluatie ook gericht op haar eigen functioneren. Hiermee is het grote van belang van deskundigheidsontwikkeling onderstreept. De Raad van Beheer onderschrijft dan ook het pleidooi van de Commissie van Intern Toezicht voor gerichte educatie en zal hieraan gevolg geven. Hetzelfde geldt voor de aanbevelingen met betrekking tot de positie en werkwijze van de Controller en de Compliance officer.

IJmuiden, 11 mei 2010

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft als taak jaarlijks een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid, de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben en de naleving van de principes van goed pensioenfondsbestuur. Dit is de tweede rapportering van het Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan stelt met genoegen vast dat inmiddels een goede werkwijze is gevonden, zowel binnen het Verantwoordingsorgaan, alsook in de samenwerking met de Raad van Beheer, pensioenfonds en de Commissie van Intern Toezicht. Het Verantwoordingsorgaan heeft zijn oordeel over 2009 gevormd in zijn vergaderingen van 15 april (deels samen met de Commissie van Intern Toezicht), 19 april en 28 april (met voorzitter en secretaris van de Raad van Beheer) en dit oordeel in een gezamenlijk overleg met de Raad van Beheer op 11 mei 2010 besproken.

Bevindingen

1 Het Verantwoordingsorgaan constateert dat de Raad van Beheer in algemene zin de opmerkingen van het Verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid gedurende 2008 en de verslaglegging over 2008 in voldoende mate heeft opgepakt. De leesbaarheid en transparantie van het jaarverslag zijn aanmerkelijk verbeterd en de verslaglegging van de vergaderingen van de Raad van Beheer is transparanter geworden.

2 Met betrekking tot het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds Hoogovens over 2009 merkt het Verantwoordingsorgaan wel op, dat de toelichting op de balans en de daaropvolgende risicoparagraaf nog verbetering behoeft met name daar waar het aansluitingen c.q transparante toelichting op de balans en de risico gerelateerde uitleg over het vereist eigen vermogen aangaat.

3 Het Verantwoordingsorgaan kan zich goed vinden in de bevindingen van de Commissie van Intern Toezicht. De Commissie van Intern Toezicht gaat onder meer in op het grote belang van risicobeheersing, op een adequate communicatie met de deelnemers en op het al dan niet kunnen realiseren van de verwachtingen van de deelnemers die mede gevoed zijn door uitgesproken ambities en doelstellingen van het pensioenfonds. Tevens onderschrijven wij de opmerkingen van de Commissie van Intern Toezicht met betrekking tot vereiste kennis en expertise van de leden van de Raad van Beheer.

4 Het Verantwoordingsorgaan constateert dat de Raad van Beheer erg prudent handelt door nu al de nieuwe overlevingstafels inclusief een extra voorziening te treffen maar vooral ook door om voor de toekomstige inflatie uit te gaan van markt indicatoren met een inflatie van 2,5%.

5 Het jaarverslag maakt melding van ambities en doelstellingen die blijkens de beleidsstaffel ver van de huidige dekkingsgraad verwijderd zijn. Het jaarverslag en de overige ter beschikking gestelde documenten/rapportages geven het Verantwoordingsorgaan thans nog geen volledig inzicht of deze doelstellingen op afzienbare termijn realistisch zijn. Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat hier verdere explicitering nodig is.

6 Dit brengt ons tot het volgende voor het Verantwoordingsorgaan zwaarwegende punt met betrekking tot beleidsformulering, uitvoering en review:

Het is het Verantwoordingsorgaan gebleken dat binnen de Raad van Beheer wordt gewerkt met een 4 kwartaals voortrollende planninghorizon voor wat betreft Korte Termijn (KT) doelstellingen en beleid. Dit in aanvulling op een Lange Termijn Planning (LTP) op basis van indicatoren van o.a. De Nederlandsche Bank en pensioen regelgeving. Voorkomen dient te worden dat een KT aanpak onbedoeld leidt tot een opeenstapeling van prudentie of tot te heftig reageren op variatie in gebruikte parameters. Daarmee zou het LT perspectief (de doelstellingen en ambities) onvoldoende gestructureerd worden nagestreefd.

Het Verantwoordingsorgaan adviseert de Raad van Beheer nadrukkelijk vanuit besturingsoogpunt en vanuit inzicht in te verwachten resultaten bij alle stakeholders in het pensioenfonds te komen tot een goed uitgewerkte Middel Lange Termijn Planning (MLTP) met een tijdshorizon van ca. 5 jaar. Dit in verband met onder andere de gestelde periode van het nog kunnen inhalen van indexering en inflatiecorrectie uit het verleden.

De LT doelstellingen/ambities dienen daarbij vertaald te worden naar MLT en vervolgens vertaald naar doelstellingen voor het komend jaar (KT). Met name de door de Raad van Beheer gekozen (en onderbouwde!) te hanteren factoren die relevant zijn voor het komen tot de beleidsstaffel dienen op MLT en LT bekeken te worden. De resultaten van het fonds versus de doelstellingen zijn KT factoren.

Uit deze MLTP zal dan blijken: wanneer, hoe en met welk beleid bereikt het fonds een doelgebied in de beleidsstaffel. Daarmee kan er duidelijkheid worden gecreëerd over het wel of niet indexeren en corrigeren van de inflatie en over het kunnen inhalen van opgelopen achterstanden hierin.

Dit dient vervolgens op kwartaal- en jaarbasis beoordeeld te worden om te constateren dat:

- De resultaten conform plan worden gehaald en er begrepen wordt dat dit komt door adequaat beleid of dat dit komt door (positief) afwijkende omstandigheden.
  Of
- De doelstellingen niet worden gehaald maar door aanpassing van het (MLT en LT) beleid alsnog wel gehaald kunnen worden, hoe en wanneer.
  Of
- De doelstellingen bijgesteld moeten worden, in welke mate en hoe dit helder aan de deelnemers gecommuniceerd zal worden.

Op deze wijze wordt het voor de Raad van Beheer zelf, voor het Verantwoordingsorgaan, de Commissie van Intern Toezicht en voor de deelnemers inzichtelijk hoe het beleid en gehanteerde factoren die de relatie tussen nominale en reële dekking (en de daarbij horende beleidsstaffel als vermeld in het jaarverslag onder Beleidskader) bepalen, zullen leiden tot het behalen de gestelde doelstellingen. Daarmee blijkt tevens hoe realistisch de boven genoemde verwachtingen van het fonds en de deelnemers zijn.

Met de verwachting dat de Raad van Beheer in 2010 wederom hetgeen onder de punten 2 t/m 6 is vermeld voortvarend zal oppakken, is het algemeen oordeel van het Verantwoordingsorgaan over de wijze waarop het pensioenfonds over 2009 is bestuurd positief. De Raad van Beheer speelt duidelijk in op de hectische ontwikkelingen in de financiële en pensioenwereld. Het Verantwoordingsorgaan is van oordeel dat deze werkwijze bestendig en consequent moet worden voortgezet, omdat er nog stevige beslissingen zullen moeten worden genomen. De discussie over de houdbaarheid van het Nederlandse pensioenstelsel en daarmee ook van dit fonds hebben nog een lange weg te gaan.
Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het overleg tussen het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Beheer gedurende het jaar op een prettige manier heeft plaatsgevonden.

IJmuiden, 29 april 2010

Reactie Raad van Beheer

De Raad van Beheer stelt met genoegen vast dat het oordeel van het Verantwoordingsorgaan positief is over de wijze waarop het pensioenfonds over 2009 is bestuurd. Dit temeer tegen de achtergrond van de door het Verantwoordingsorgaan geduide hectische ontwikkeling op de financiële markten en in de pensioensector.

De opzet van het voorliggend jaarverslag is grondig herzien dankzij de deelname van leden van de Raad van Beheer, het Verantwoordingsorgaan en de uitvoeringsorganisatie van het fonds aan een redactiecommissie. De door het Verantwoordingsorgaan verder gevraagde verbeteringen in de toelichting op de balans en op de risicoparagraaf zullen volgend jaar hun beslag krijgen.

Het Verantwoordingsorgaan onderschrijft de zwaartepunten uit de bevindingen van de Commissie van Intern Toezicht. De onderwerpen risicobeheersing, communicatie met deelnemers over realisatie van de pensioenambities en het vereiste niveau van leden van de Raad van Beheer, zijn ook bij voortduring aandachtspunten van de Raad van Beheer.

De vraag van het Verantwoordingsorgaan naar verdere uitwerking van de haalbaarheid van de pensioenambities op afzienbare termijn, staan hoog op de agenda van de Raad van Beheer in 2010 en 2011. Ook de studie naar de houdbaarheid van de pensioenregeling door de partners bij de CAO van Corus IJmuiden zal een bepalende rol spelen.

Ten slotte stelt het Verantwoordingsorgaan voor om een meerjarenplan te maken, naast de bestaande jaarlijkse en de langetermijnplannen van Stichting Pensioenfonds Hoogovens. De Raad van Beheer neemt dit voorstel graag over. De uitkomsten van het te ontwerpen middellange termijnplan zullen via een aantal scenario's aangeven hoe waarschijnlijk het is dat de komende jaren de pensioenambities (zoals indexaties) verwezenlijkt zullen worden.

In het tweede jaar na instelling van het Verantwoordingsorgaan stelt de Raad van Beheer vast dat dit orgaan een duidelijk extra waarde vertegenwoordigt in het besturen van het pensioenfonds. Positief is de Raad ten slotte over de snelheid waarmee het Verantwoordingsorgaan, de Commissie voor Intern Toezicht, de Raad van Beheer en de uitvoeringsorganisatie hun samenwerking vorm hebben gegeven.

IJmuiden, 11 mei 2010

JAARREKENING 2009 >

Financiële overzichten (in mln. €)

	Toelichting	2009		2008	
Balans per 31 december					
Actief					
Beleggingen voor risico pensioenfonds	**2**				
Vastgoedbeleggingen		**437**		**493**	
Aandelen		**1.173**		**800**	
Vastrentende waarden		**1.914**		**1.933**	
Derivaten		**1.526**		**1.863**	
Overige beleggingen		**517**		**416**	
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen		**132**		**637**	
			5.699		**6.142**
Vorderingen en overlopende activa	**3**		**55**		**11**
			5.754		**6.153**
Passief					
Stichtingskapitaal en reserves	**4**	**782**		**249**	
Technische voorzieningen	**5**	**4.521**		**4.499**	
Overige schulden en overlopende passiva	**6**	**451**		**1.405**	
			5.754		**6.153**
Staat van baten en lasten					
Baten					
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	**7**	**101**		**92**	
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	**8**	**712**		**-304**	
			813		**-212**
Lasten					
Pensioenuitkeringen			**247**		**237**
Pensioenuitvoeringskosten			**3**		**4**
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds			**22**		**674**
Pensioenopbouw		**83**		**68**	
Toeslagen					
Rentetoevoeging		**113**		**176**	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	**9**	**-252**		**-241**	
Wijziging marktrente		**-94**		**662**	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		**2**		**6**	
Kosten langleven		**170**			
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen				**3**	
Saldo overdrachten van rechten	**10**		**-2**		**-6**
Overige lasten			**10**		
			280		**909**
Saldo van baten en lasten			**533**		**-1.121**

Bestemming van het saldo van baten en lasten

	2009	2008
Stichtingskapitaal en reserves	533	-1.121
	533	-1.121

Kasstroomoverzicht

Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	101	92
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	4	9
Betaalde pensioenuitkeringen	-247	-237
Betaald in verband met overdracht van rechten	-2	-3
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-3	-4
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-147	-143
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	7.890	8.370
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	180	98
Aankopen beleggingen	-7.917	-8.321
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-6	-9
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	147	138
Mutatie in de liquide middelen	0	-5

Toelichting op de jaarrekening

Waarderingsgrondslagen (1)

Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Algemeen

Voor zover hieronder niet anders is aangegeven, vindt waardering plaats op basis van actuele waarde. Alle in een vreemde valuta luidende bedragen zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende valutakoersen. Verschillen, ontstaan door afwijkingen ten opzichte van de aan het eind van het voorafgaande jaar gehanteerde koersen, worden verwerkt in de beleggingsopbrengsten. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Wijzigingen jaarrekening 2009 ten opzichte van 2008

Om beter aan te sluiten bij de wettelijke bepalingen en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en ter verbetering van het inzicht is de opzet van de jaarrekening 2009 op een aantal onderdelen aangepast. De belangrijkste veranderingen zijn:

- In de balans zijn de derivaten verantwoord als aparte beleggingscategorie in plaats van onder de beleggingscategorie waarvan het derivaat was afgeleid.
- In de balans zijn de collateralgelden apart verantwoord.
- In de toelichting op de beleggingen zijn de derivaten uitgesplitst naar type instrument.
- In de toelichting op de beleggingen zijn de aankopen en verkopen/aflossingen apart verantwoord.
- In de toelichting zijn de beleggingsresultaten gesplitst naar indirecte en directe beleggingsresultaten.
- De risicoparagraaf is ingrijpend veranderd. Als uitgangspunt is genomen de risicoclassificatie volgens welke het vereist eigen vermogen moet worden berekend.

Deze wijzigingen hebben geen invloed op het eigen vermogen van 2008. Alle vergelijkende cijfers van 2008 zijn aangepast.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Door het bestuur gevormde oordelen bij toepassing van de grondslagen die belangrijke gevolgen hebben voor de jaarrekening hebben met name betrekking op de beleggingen voor risico pensioenfonds en de technische voorzieningen.

Deelnemingen

Het pensioenfonds houdt kapitaalbelangen in maatschappijen met een beleggingskarakter. Om inzicht te geven in de samenstelling van de beleggingsportefeuille wordt de waarde van de deelnemingen opgenomen onder de betreffende beleggingscategorie. De waardering van de kapitaalbelangen is gebaseerd op de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerd

De waardering van beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur geschiedt tegen beurswaarde per balansdatum.

Niet beursgenoteerd

De waardering van niet beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur geschiedt tegen intrinsieke waarde op basis van de laatste taxatiewaardes. Vrijwel alle participaties worden jaarlijks getaxeerd op actuele waarde.

Aandelen

Hiertoe behoren aandelen, converteerbare obligaties en financiële instrumenten met de karakteristieken van aandelen, alsmede de aan deze beleggingscategorie toe te rekenen liquide middelen en deposito's. De waardering geschiedt tegen beurswaarde, voor zover het de converteerbare obligaties betreft vermeerderd met de lopende rente op de balansdatum. Niet beursgenoteerde beleggingen zijn opgenomen voor de geschatte marktwaarde.

Vastrentende waarden

Hieronder vallen obligaties, leningen en financiële instrumenten met de karakteristieken van vastrentende waarden, alsmede de aan deze beleggingscategorie toe te rekenen liquide middelen en deposito's. Waardering geschiedt tegen beurskoers plus lopende rente op de balansdatum. In het geval er geen beurskoers beschikbaar is, geschiedt waardering tegen de contante waarde van de toekomstige termijnen van rente en aflossing. De contante waarde wordt bepaald op basis van een rekenrente die gelijk is aan de geldende marktrente van soortgelijke instrumenten met een gelijke looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op actuele waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Total return swaps

Voor de total return swaps zijn twee raamcontracten (of faciliteiten) met één tegenpartij afgesloten voor een omvang van de referentieportefeuille van maximaal € 1,1 miljard. Hierin draagt het fonds het totale beleggingsrendement op een referentieportefeuille af en ontvangt het fonds de Euribor plus een opslag. De total return swaps worden gewaardeerd tegen de kostprijs van de vastrentende waarden in de referentieportefeuille plus of minus de marktwaarde van de twee faciliteiten. Deze betreft enerzijds de contante van de verzekeringspremie om het gap-risk op de tegenpartij af te dekken en anderzijds de contante waarde van de te ontvangen vergoeding per waarderingsdatum.

Overige beleggingen

Onder deze categorie zijn de beleggingen opgenomen in zogenoemde absolute returnstrategieën. Deze worden gewaardeerd tegen actuele waarde. In geval van niet beursgenoteerde fondsen wordt de waarde van het fonds bepaald aan de hand van de onderliggende waarde in het fonds welke wordt gewaardeerd tegen de beurskoers of bij het ontbreken daarvan tegen de geschatte netto marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa, overige schulden en overlopende passiva

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde onder aftrek van eventueel noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Het gaat hier om de contante waarde van de pensioenaanspraken en -rechten. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de pensioenaanspraken die kunnen worden toegerekend aan de tot de balansdatum verstreken deelnemingsperiode. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Actuele marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per de balansdatum.
- De rentetoevoeging vindt plaats op basis van de nominale rente met een looptijd van 1 jaar zoals opgenomen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur aan einde van het vorige boekjaar. De rente wordt berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.
- Overlevingskansen op basis van AG prognosetafel 2000-2050 met basisjaar 2007-2012 en twee jaar leeftijdsverlaging voor mannen en één jaar voor vrouwen; voor wezen is de sterfte verwaarloosd.
- Voor verzekerden op wie het reglement 2002 of reglement 2006 van toepassing is, geldt het systeem van bepaalde partner, voor alle overige verzekerden uit eerdere regelingen geldt een gehuwdheidsfrequentie van 90% waarbij voor leeftijden boven de pensioenleeftijd de gehuwdheidsfrequentie afneemt volgens de gebezigde overlevingstafel.
- Alle mannen zijn drie jaar ouder verondersteld dan hun echtgenote/partner.
- In de voorziening pensioenverplichtingen is een opslag voor dekking van administratiekosten begrepen van 2%.
- In de voorziening pensioenverplichtingen is reeds rekening gehouden met de lasten uit hoofde van toeslagen die betrekking hebben op het volgende boekjaar, voor zover hierover in het huidige boekjaar is besloten.
- Per ultimo van boekjaar 2009 is er uit oogpunt van prudentie een opslag van 1% opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen om te anticiperen op een sterkere stijging van de levensverwachting dan in de AG prognose 2000-2050 is opgenomen.
  In 2009 is de waarderingsgrondslag aangepast door de leeftijdterugstelling van mannen met één jaar te verhogen tot twee jaar. Hiermee is invulling gegeven aan de toegenomen levensverwachting zoals die is geconstateerd in het verzekerdenbestand in de periode 2007-2009. Daarnaast is er een opslag ter grootte van 1% van de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Met deze aanpassingen van de grondslagen is voor zover nu kan worden voorzien ook invulling gegeven aan de steeds stijgende trend in overlevingskansen.

Premiebijdragen

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

- De inkoop van aanspraken als gevolg van tijdsverloop.
- De inkoop van aanspraken in de eindloonregeling als gevolg van promotie en periodieken.
- De risicopremie voor het nabestaandenpensioen.
- De grondslagen voor het berekenen van de actuarieel benodigde premie zijn gelijk aan die welke worden gehanteerd voor het berekenen van de pensioenverplichtingen. De rekenrente voor de gedempte kostendekkende premie bedraagt 5,2%.
- Een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Beleggingsopbrengsten

Onder de beleggingsopbrengsten zijn begrepen de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten. Voor alle beleggingsopbrengsten geldt dat deze na aftrek van vermogensbeheerskosten zijn.

Toelichting op de balans (in mln. €)

Beleggingen voor risico pensioenfonds 2009 (2)

	Stand begin 2009	Aankopen	Verkopen / aflossingen	Netto investeringen	Beleggings-opbrengsten	Stand eind 2009
Vastgoedbeleggingen	**493**	**193**	**-227**	**-34**	**-22**	**437**
Aandelen	**800**	**1.479**	**-1.381**	**98**	**275**	**1.173**
Vastrentende waarden	**1.933**	**1.969**	**-2.215**	**-246**	**227**	**1.914**
Renteswaps	**835**		**-146**	**-146**	**-116**	**573**
Inflatieswaps	**-452**	**25**	**-21**	**4**	**230**	**-218**
Total return swaps	**965**	**2.652**	**-2.697**	**-45**	**14**	**934**
Credit default swaps		**-1**		**-1**		**-1**
Repo's	**-305**	**979**	**-674**	**305**		
Valutatermijncontracten	**60**		**-117**	**-117**	**22**	**-35**
Opties	**3**	**117**	**-80**	**37**	**-26**	**14**
Futures			**-42**	**-42**	**47**	**5**
Derivaten	**1.106**	**3.772**	**-3.777**	**-5**	**171**	**1.272**
Overige beleggingen	**416**	**504**	**-464**	**40**	**61**	**517**
Totaal beleggingen	**4.748**	**7.917**	**-8.064**	**-147**	**712**	**5.313**
Derivaten passief	**757**					**254**
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen	**637**					**132**
Beleggingen voor risico pensioenfonds	**6.142**					**5.699**

Beleggingen voor risico pensioenfonds 2008 (2)

	Stand begin 2008	Aankopen	Verkopen / aflossingen	Netto investeringen	Beleggings-opbrengsten	Stand eind 2008
Vastgoedbeleggingen	556	225	-288	-63		493
Aandelen	1.221	1.473	-1.348	125	-546	800
Vastrentende waarden	2.283	2.017	-2.265	-248	-102	1.933
Renteswaps	17	75	-60	15	803	835
Inflatieswaps	-82	97	-98	-1	-369	-452
Total return swaps	604	3.172	-2.855	317	44	965
Repo's		482	-787	-305		-305
Valutatermijncontracten		107		107	-47	60
Opties	16	87	-90	-3	-10	3
Futures		26	-33	-7	7	
Derivaten	555	4.046	-3.923	123	428	1.106
Overige beleggingen	580	560	-640	-80	-84	416
Totaal beleggingen	5.195	8.321	-8.464	-143	-304	4.748
Derivaten passief						757
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen						637
Beleggingen voor risico pensioenfonds						6.142

'Totaal beleggingen' is het bedrag aan beleggingen dat het pensioenfonds actief beheert. Dit bedrag komt niet overeen met het bedrag op de balans onder 'Beleggingen voor risico pensioenfonds', omdat de derivaten met een negatieve waarde onder de passiva moeten worden verantwoord. Daarnaast zijn de ontvangen zekerheden in het kader van het collateral management geen onderdeel van het actief beheerde vermogen. De ontvangen zekerheden zijn belegd in geldmarktfondsen en de hoogte van deze bedragen fluctueert met de waardeontwikkeling van de derivaten. Tegenover de ontvangen zekerheden staat ook de verplichting om deze weer terug te betalen. De geldmarktfondsen waarin de ontvangen zekerheden zijn belegd hebben een hoge kredietwaardigheid.

Het bedrag aan netto investeringen is gelijk aan het bedrag dat wordt onttrokken aan het totaal van de beleggingen. Dit komt overeen met de kasstroom uit pensioenactiviteiten zoals in het kasstroomoverzicht op pagina 37 is gespecificeerd.

Vorderingen en overlopende activa (3)

	2009	2008
Vorderingen uit hoofde van betaalde zekerheden	55	11
	55	11

Vorderingen uit hoofde van betaalde zekerheden betreft de tegenwaarde van de door het pensioenfonds betaalde collateralgelden als gevolg van de waardeverandering van derivaten. Tegenover de betaling staat de bovengenoemde vordering omdat de collateralgelden alleen verschuldigd zijn wanneer het pensioenfonds niet aan zijn verplichtingen zou voldoen.
Wanneer het pensioenfonds aan de contractverplichtingen voldoet gedurende de looptijd van de contracten ontvangt het pensioenfonds de betaalde zekerheden terug. De vordering is rentedragend.

Stichtingskapitaal en reserves (4)

	2009	2008
Stand begin boekjaar	249	1.370
Uit bestemming saldo van baten en lasten	533	-1.121
Stand einde boekjaar	782	249
Solvabiliteit		
Minimaal vereist eigen vermogen	194	193
Vereist eigen vermogen	694	776
Eigen vermogen	782	249
Stand dekkingsgraad einde boekjaar (in %)	117,3	105,5

Technische voorzieningen (5)

Verloop voorziening pensioenverplichtingen				
Stand begin boekjaar		4.499		3.825
Pensioenopbouw	83		68	
Toeslagverlening				
Rentetoevoeging	113		176	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-247		-237	
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	-5		-4	
Wijziging marktrente	-94		662	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	2		6	
Kosten langleven	170			
Overige mutatie			3	
		22		674
Stand einde boekjaar		4.521		4.499
Rekenrente rentetoevoeging (in %)		2,5		4,7
Gemiddeld gewogen rekenrente ultimo (in %)		3,9		3,6
Duration van de pensioenverplichtingen		13		13
Samenstelling voorziening pensioenverplichtingen				
Deelnemers		1.761		1.858
Gewezen deelnemers		138		158
Pensioengerechtigden		2.622		2.483
		4.521		4.499

Overige schulden en overlopende passiva (6)

	2009	2008
Schulden uit hoofde van ontvangen zekerheden	187	648
Derivaten met een negatieve waarde	254	757
Diversen	10	
	451	1.405

De schulden uit hoofde van ontvangen zekerheden hebben betrekking op de collateralgelden die tegenpartijen aan het pensioenfonds hebben betaald om de toekomstige betalingsverplichtingen uit de overeenkomsten zeker te stellen. Het pensioenfonds moet deze bedragen terugbetalen wanneer de tegenpartij aan zijn verplichtingen voldoet. De schulden zijn rentedragend.
Conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving zijn derivaten met een negatieve waarde onder de passiva gerubriceerd. Het pensioenfonds heeft voor deze negatieve waarde zekerheden moeten stellen in de vorm van collateralgelden. De vorderingen die tegenover deze betalingen staan, zijn in de balans gerubriceerd onder andere 'Vorderingen en overlopende activa'.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Total return swap	162	135
Infrastructuur	31	40
	193	175

Total return swap: het recht van de tegenpartij om de total return swap met het aangegeven bedrag aan te vullen. Infrastructuur: de door de vermogensbeheerders nog niet opgevraagde investeringsruimte.

Toelichting op de staat van baten en lasten (in mln. €)

Premiebijdragen van werkgever en werknemers (7)

	2009	2008
Werkgeversgedeelte	68	58
Werknemersgedeelte	33	34
Feitelijke premie	101	92
Kostendekkende premie	97	84
Gedempte kostendekkende premie	75	79

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds 2009 (8)

	Indirect	Direct	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-40	19	-1	-22
Aandelen	268	10	-3	275
Vastrentende waarden	168	60	-1	227
Derivaten	79	92		171
Overige beleggingen	63	-1	-1	61
Totaal	538	180	-6	712

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds 2008 (8)

Vastgoedbeleggingen	-22	23	-1	
Aandelen	-561	19	-4	-546
Vastrentende waarden	-171	72	-3	-102
Derivaten	444	-16		428
Overige beleggingen	-83		-1	-84
Totaal	-393	98	-9	-304

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (9)

	2009	2008
Ouderdomspensioen	182	177
Nabestaandenpensioen	59	57
Invaliditeitspensioen	3	3
Afkopen	3	
Pensioenuitvoeringskosten	5	4
Totaal	**252**	**241**

Saldo overdrachten van rechten (10)

Inkomende waardeoverdrachten	4	9
Uitgaande waardeoverdrachten	-2	-3
Saldo overdracht van rechten	2	6
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	-2	-6
Totaal	**0**	**0**

Honorarium accountants (in €)

Controle van de jaarrekening	62.000	57.800
Overige controle opdrachten		2.800
Belastingadvies		
Niet controle diensten		
Totaal	**62.000**	**60.600**

Risicoparagraaf

Solvabiliteitsbeheer

De doelstelling van het pensioenfonds is om de door de werkgever met de werknemer gesloten pensioenovereenkomst onder de in de uitvoeringsovereenkomst gesloten voorwaarden uit te voeren. Op grond van deze overeenkomst heeft het pensioenfonds de taak om de opgebouwde pensioenen te verzekeren. In de uitvoeringsovereenkomst is vastgelegd dat het pensioenfonds ernaar streeft om de opgebouwde pensioenen en ingegane pensioenen mee te laten groeien met de loon- respectievelijk prijsstijgingen. Dit is alleen mogelijk indien het pensioenfonds bereid is om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de groeivoet van de verplichtingen[4]. Dit hogere rendement wordt ook wel aangeduid als 'overrendement'.

Risicoacceptatie

De risicoacceptatie van het bestuur is gebaseerd op de volgende overwegingen:

- In de uitvoeringsovereenkomst staan geen bepalingen die de werkgever verplichten tot het bijstorten van premie in geval van vermogenstekorten.
- De uit de uitvoeringsovereenkomst voortvloeiende premieomvang is klein in relatie tot de pensioenverplichtingen, waardoor de sturingskracht van premiewijzigingen beperkt is.
- In de uitvoeringsovereenkomst is overeengekomen dat het pensioenfonds de ambitie met betrekking tot waardevastheid en welvaartsvastheid financiert uit beleggingsrendement.
- Een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie.

Risicobeleid

Het risicobeleid kent de volgende uitgangspunten:

- Risico is de kans dat het pensioenfonds de doelstellingen niet realiseert.
- Risico's worden bewust genomen om het benodigde overrendement te realiseren.
- Het pensioenfonds beheert het financiële risico en wapent zich tegen onzekerheid , onder andere door het vormen en aanhouden van een financiële buffer.

Beheersmaatregelen

Het kunnen realiseren van de doelstellingen is grotendeels afhankelijk van de ontwikkeling van de solvabiliteit van het fonds. Het beleggingsbeleid, het toeslagbeleid en het premiebeleid zijn de belangrijkste maatregelen ter beheersing van het solvabiliteitrisico.

- Beleggingsbeleid:
  - De kans dat de dekkingsgraad daalt tot onder een aanvaarbaar niveau wordt geminimaliseerd door beperking van de risico-omvang van de returnportefeuille.
  - De rente- en inflatiematching. Een deel van de beleggingen is afgestemd op de waardeontwikkelingen van de verplichtingen waarbij deels rekening is gehouden met verwachte toekomstige toeslagverlening. De afstemming betreft zowel de rente- als de inflatiekarakteristieken.
  - Het behalen van rendement. Beleggen in meer risicovolle beleggingscategorieën met een hoog verwacht rendement, zoals aandelen en vastgoed, worden afgestemd op de financieringsbehoefte van het pensioenfonds over langere perioden.
  - Door het separeren van de beleggingen in een matchingportefeuille en een returnportefeuille kan het bestuur specifiek en bewust inzetten op een risicorendementsprofiel dat past bij de risicoperceptie.
- Toeslagbeleid:

  De toeslagverlening van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is afhankelijk van de financiële situatie van het fonds.

4 Gebaseerd op het (risicovrije) rendement van de euroswaprente.

- Premiebeleid:
  De hoogte van de premie is afhankelijk van de financiële situatie van het fonds en is gemaximeerd op 122% van de basispremie.

Bij het vaststellen van het financiële beleid maakt het bestuur gebruik van korte- en lange termijn scenarioanalyses. Jaarlijks herijkt het bestuur de strategie en stelt op basis hiervan een financieel plan voor het komende jaar vast. Aan de hand van genoemde analyses toetst het bestuur of de verwachte uitkomsten op langere termijn in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het pensioenfonds.

Vereist eigen vermogen

De Pensioenwet eist buffers in de vorm van eigen vermogen. De vereiste hoogte is afhankelijk van de mate waarin het pensioenfonds mismatchrisico neemt. De hoogte van dit vereist eigen vermogen is vastgesteld op grond van het standaardmodel in het Besluit FTK en de Regeling Pensioenwet. Dit model kent eigen risicodefinities. Op grond van het risicoprofiel van het pensioenfonds bedroeg het vereiste eigen vermogen aan het einde van het boekjaar 15,4% van de verplichtingen.
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de risicocomponenten die leiden tot het vereist eigen vermogen volgens de definities uit het standaardmodel.

Samenstelling vereist eigen vermogen (in mln. €)	**2009**	**2008 herrekend**	**2008 jaarverslag**
S1. Rente- en inflatierisico	**238**	**288**	**304**
S2. Zakelijke waarden risico	**512**	**558**	**446**
S3. Valutarisico	**117**	**65**	**65**
S4. Grondstoffenrisico			
S5. Kredietrisico	**115**	**146**	**101**
S6. Verzekeringstechnisch risico	**123**	**146**	**146**
S7. Liquiditeitsrisico			
S8. Concentratierisico			
S9. Operationeel risico			
Subtotaal van alle risico's	**1.105**	**1.203**	**1.062**
Af: diversificatie-effect	**-411**	**-427**	**-382**
Vereist eigen vermogen	**694**	**776**	**680**
Als percentage technische voorzieningen	**15,4**	**17,2**	**15,1**
Eigen vermogen	**782**	**249**	**249**
Af: Vereist eigen vermogen	**694**	**776**	**680**
Reservetekort/-overschot	**88**	**-527**	**-431**
Als percentage van de technische voorzieningen	**1,9**	**-11,7**	**-9,6**

In het standaardmodel zijn de vermogenseisen voor het liquiditeitsrisico, het concentratierisico en het operationeel risico op nihil gezet. Het pensioenfonds heeft wel maatregelen genomen om ook deze risico's te beheersen.

Herrekening van het vereist eigen vermogen per ultimo 2008

De berekening van het vereist eigen vermogen per ultimo 2008 is gewijzigd op grond van de laatste inzichten. In de berekening van S1 is nu ook het inflatierisico verantwoord dat ontstaat doordat het pensioenfonds het inflatierisico deels afdekt met inflatiegerelateerde obligaties en inflatieswaps. Voorts zijn de beleggingen in vastrentende waarden inzake credits, high yield, emerging markets en special markets, per ultimo 2008, in plaats van onder S1 en S5, verantwoord onder het zakelijke waarden risico van S2 met een vermogenseis van 30%. Tenslotte is het kredietrisico van niet door de staat uitgegeven obligaties (S5) toegevoegd. Genoemde wijzigingen hebben tot gevolg gehad dat de vereiste dekkingsgraad na herrekening is gestegen van 115,1% naar 117,2%.

Wijzigingen inzake de classificatie van beleggingen in 2009

In 2009 zijn de credit en high yield portefeuilles geherstructureerd waardoor deze meer kenmerken hebben van renterisico dan van zakelijke waarden risico. Per ultimo 2009 zijn de rente- en kredietrisico's van deze portefeuilles daarom weer verantwoord onder S1 respectievelijk S5. De emerging markets vastrentende waarde portefeuille is in 2009 geliquideerd. Hierdoor is de vermogenseis vanuit de S2 verlaagd ondanks de waardestijging van de beleggingen die onder dit risico zijn verantwoord.

S1 Rente- en inflatierisico

Het renterisico heeft betrekking op het verschil in rentegevoeligheid van de vastrentende waarden ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds gebruikt naast kasgelden en obligaties ook renteswaps om dit risico te beheersen. Het inflatierisico is geen onderdeel van het standaardmodel; dit gaat immers uit van de (onvoorwaardelijke) nominale pensioenverplichtingen. Doordat het pensioenfonds als onderdeel van de financiële strategie inflatieposities aanhoudt, veroorzaakt dit een toename van het risico in het standaardmodel. De beleggingen in inflatiegerelateerde obligaties en inflatieswaps maken dat de nominale dekkingsgraad gevoelig is voor veranderingen in de marktverwachting voor inflatie. De nominale dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt geraakt in scenario's waarin de inflatie daalt. In de berekening van S1 is met dit effect rekening gehouden. In 2009 heeft het pensioenfonds de inflatieafdekking verminderd waardoor het inflatierisico is gemitigeerd. Hierdoor is de vermogenseis die volgt uit S1 ten opzichte van ultimo 2008 gedaald.
Het risico van de beleggingen in vastrentende waarden ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen bestaat voor een aanzienlijk deel uit de gevoeligheid voor veranderingen in de swapspread[5]. Dit risico is voor een deel gemitigeerd door het aanhouden van beleggingen die zijn gebaseerd op de swaprente (Euribor).
Voor een deel van de fysieke beleggingen wordt door het aangaan van total return swaps de rente omgezet in Euribor plus een opslag. Hierdoor neemt de economische exposure naar obligaties af en vermindert het swapspreadrisico.
Voor deze total return swaps zijn twee raamcontracten met één bank afgesloten voor een omvang van de referentieportefeuille van maximaal € 1,1 miljard.
Tegenover de reductie van het swapspreadrisico staat een toename van het tegenpartijrisico. Dit risico wordt beheerst door meerdere maatregelen, zoals dagelijks collateral management, kwaliteitsbewaking en waardering van de referentieportefeuille door een onafhankelijke externe partij en verlaging van het tegenpartijrisico tot een acceptabel niveau met behulp van credit default swaps.

5 De swapspread geeft de mate aan waarin de rente op swaps (op basis waarvan de renteswaps en de pensioenverplichtingen worden gewaardeerd) afwijkt van de rente op obligaties.

In onderstaande tabel zijn de posities opgenomen op basis waarvan het rente- en inflatierisico (S1) is berekend.

Beleggingen met rente- en inflatierisico (in mln. €)	2009 Contract omvang[6]	2009 Actuele waarde	2008 Contract omvang[6]	2008 Actuele waarde
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties (nominaal)		120		201
Staatsobligaties (inflatiegerelateerd)		568		563
Credits		719		723
High Yield		140		
		1.547		1.487
Renteswaps	3.898	573	3.785	835
Inflatieswaps	4.418	-218	5.601	-452
Total return swaps	938	934	965	965
Credit default swaps	152	-1		
Repo's				-305
Valutatermijncontracten	-117	-3		
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		127		-68
Totaal		2.959		2.462

Van de totale actuele waarde van € 2.959 miljoen is 62% gewaardeerd op basis van directe marktnoteringen en is 38% gewaardeerd op basis van een afgeleide marktnotering dan wel op basis van waarderingsmodellen en -technieken.

S2 Zakelijke waarden risico

Dit betreft het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen van het niveau en de volatiliteit in marktprijzen van financiële waarden. Fluctuaties in marktprijzen vormen vooral een risico als ze niet of slechts gedeeltelijk samenvallen met de fluctuaties in de waarde van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Ook de mate waarin de marktprijzen fluctueren, de volatiliteit, is een risicobron.
In de berekening van S2 is geen rekening gehouden met de per ultimo 2009 aanwezige posities in gekochte putopties op aandelen en credit default swaps. Deze bieden extra bescherming tegen staartrisico's.

In de tabel op de volgende pagina zijn de posities opgenomen op basis waarvan het zakelijke waarden risico (S2) is berekend. De hier verantwoorde posities in liquide middelen en overlopende activa en passiva zijn verantwoord onder de vermelde beleggingscategorieën omdat deze verband houden met beleggingstransacties behorende bij de desbetreffende beleggingscategorie. Deze posities zijn niet meegenomen in de berekening van S2 maar wel in de berekening van het kredietrisico S5.

[6] *De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten.*

Beleggingen met zakelijke waarden risico (in mln. €)

	2009		2008	
	Contract omvang[6]	Actuele waarde	Contract omvang[6]	Actuele waarde
Vastgoedbeleggingen				
Kantoren		66		70
Winkels		138		179
Overig vastgoed		68		88
Infrastructuur		120		137
Valutatermijncontracten	-37	-1	-62	4
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		45		19
		436		497
Aandelen				
Europa		256		157
Amerika		284		205
Japan en Pacific		160		104
Emerging markets		290		162
Wereldwijd				68
Index futures	152	5	90	
Opties (deltawaarde)			2	
Valutatermijncontracten	-279	-10	-222	10
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		183		104
		1.168		810
Vastrentende waarden				
Credits				99
High Yield				76
Emerging markets				100
Special markets		207		227
Valutatermijncontracten	-198	-7	-301	18
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		33		12
		233		532
Overige beleggingen				
Hedge funds				
Fund of funds		172		140
Multi strategy		24		47
Long/short		105		164
Event driven		107		95
Diversen		2		2
Opties deltawaarde	-5	14	-16	3
Valutatermijncontracten	-414	-14	-406	28
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		107		-32
		517		447
Totaal		2.354		2.286

Van de totale actuele waarde van € 2.354 miljoen is 50% gewaardeerd op basis van directe marktnoteringen en is 50% gewaardeerd op basis van een afgeleide marktnotering dan wel op basis van waarderingsmodellen en -technieken.

Onderstaande tabel laat de aansluiting zien tussen de posities op basis waarvan S1 en S2 zijn berekend en het totaal van de beleggingen.

Verdeling beleggingen (in mln. €)	2009	2008
Gerubriceerd onder S1 rente- en inflatierisico	2.959	2.462
Gerubriceerd onder S2 zakelijke waarden risico	2.354	2.286
Totaal beleggingen	5.313	4.748

S3 Valutarisico

Dit is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva, dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta. Het pensioenfonds beperkt het valutarisico door het afsluiten van valutatermijncontracten ter afdekking van het risico op de US dollar.
Van het totaal belegd vermogen van € 5.313 miljoen (2008: € 4.748 miljoen) luidt omgerekend € 1.631 miljoen (2008: € 1.361 miljoen) in een andere valuta dan de euro.

	2009			2008		
Netto valutapositie (in mln. €)	Balans positie	Valuta derivaten	Netto positie	Balans positie	Valuta derivaten	Netto positie
US Dollar	1.097	-1.045	52	1.125	-1.042	83
Japanse Yen	61		61	59		59
Australische Dollar	58		58	35		35
Britse Pond	74		74	20		20
Overige valuta's	341		341	122	4	126
Totaal	1.631	-1.045	586	1.361	-1.038	323

S5 Kredietrisico

Dit is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (kredieten, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt.

Kredietkwaliteit vastrentende waarde (Moody's rating)

	2009 Actuele waarde	2009 In %	2008 Actuele waarde	2008 In %
Staat	688	32	764	35
Aaa	1.051	48	1.227	56
Aa1			26	1
Aa2	96	5	33	2
Aa3	10		35	2
A1	32	1	62	3
A2				
Baa1	91	4		
< Baa1	64	3		
Geen rating	142	7	12	1
Totaal	2.174	100	2.159	100

In onderstaande tabel wordt getoond hoe het totaalbedrag op basis waarvan het kredietrisico is berekend, is opgebouwd. De liquide middelen en de per saldo ontvangen zekerheden zijn belegd in een liquiditeitenfonds met een Aaa-rating.

Beleggingen met kredietrisico (in mln. €)

	2009	2008
Gerubriceerd onder S1 en S5, kredietrisico	1.547	1.487
Liquiditeiten in beleggingsportefeuilles	495	35
Ontvangen zekerheden	132	637
Totaal	2.174	2.159

Het pensioenfonds neemt deel aan een zogenoemd 'securities lending program'. Hierbij ontvangt het fonds een vergoeding voor het tijdelijk uitlenen van effecten. Ultimo 2009 bedroeg de waarde van de uitgeleende effecten € 19 miljoen (aandelen € 1 miljoen, vastrentende waarden € 18 miljoen). Hiervoor zijn zekerheden ontvangen ter waarde van € 20 miljoen. Het fonds accepteert in dit 'lending program' sinds 2007 geen kasgelden meer als onderpand. De beheersing van kredietrisico naar tegenpartijen vindt plaats op basis van de volgende processen.

Limietenstructuur

De limieten hebben betrekking op kredietwaardigheidsklasse. Deze limieten worden dagelijks gemonitord en eventuele overschrijdingen worden in functiescheiding gerapporteerd.

Geaccordeerde tegenpartijen

Het pensioenfonds hanteert een lijst met geaccordeerde solide tegenpartijen. Alleen op deze tegenpartijen mag kredietrisico gelopen worden uit hoofde van geldmarktbeleggingen en OTC derivaten.

Collateral management proces

Om het kredietrisico te beheersen wordt voor OTC producten op dagelijkse basis collateralgelden ontvangen of betaald. Met alle tegenpartijen van OTC producten worden ISDA-contracten aangegaan met een Credit Support Annex (CSA) waarin het collateral management is geregeld. De ontvangen collateralgelden belegt het pensioenfonds in geldmarktfondsen met een hoge kredietwaardigheid.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico omvat de risico's van negatieve resultaten op de actuariële kanssystemen. Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is de ontwikkeling van de levensverwachting van de verzekerden. Ouderdoms- en partnerpensioen worden levenslang uitgekeerd. Naarmate verzekerden langer leven zal de voorziening voor pensioenverplichtingen hoger uitvallen. De afgelopen jaren bleek steeds dat de levensverwachting van de Nederlandse bevolking en die van de verzekerden bij het pensioenfonds toenam. Door toepassing van de AG-prognose tafels gehele bevolking 2005 – 2050 met een leeftijdterugstelling op basis van ervaringssterfte is het langlevenrisico verdisconteerd in de technische voorzieningen. Het kortlevenrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden van een deelnemer mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor het fonds geen of onvoldoende voorzieningen heeft getroffen. Het langleven- en kortlevenrisico zijn tegengesteld aan elkaar en beide risico's compenseren elkaar daarom in zekere mate. Gezien de omvang van het verzekerdenbestand heeft het pensioenfonds geen aanvullende herverzekering voor dit risico. In het vereist eigen vermogen wordt een buffer aangehouden voor het verzekeringstechnisch risico. Deze buffer is berekend volgens het formularium uit het standaardmodel.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De korte termijn liquiditeitsbehoefte is bij het pensioenfonds voor het grootste deel afhankelijk van de waardeontwikkeling van de derivaten. Van vrijwel alle derivatenposities wordt dagelijks het waardeverschil afgerekend in de vorm van collateralgelden. Gevolg is dat de benodigde liquiditeiten afhankelijk zijn van de richting waarin de markten zich ontwikkelen. Zo genereren renteswaps bij een stijgende rente grote liquiditeitsbehoeften; inflatieswaps doen dat bij een dalende inflatieverwachting. Bij de valutatermijncontracten leidt vooral een stijgende US dollar tot liquiditeitsbehoeften. Het pensioenfonds beheerst het liquiditeitsrisico door periodieke analyse van de liquiditeitsvraag onder verschillende scenario's af te zetten tegen de capaciteit om aan deze liquiditeitsvraag te voldoen. Bij het samenstellen van de beleggingsportefeuilles wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om snel zonder veel kosten aan de liquiditeitsvraag te kunnen voldoen. Het liquiditeitsrisico wordt maandelijks gerapporteerd.

S8 Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat ontstaat doordat de beleggingen onvoldoende gediversifieerd zijn. Het risico kan zich voordoen door een relatief groot deel van het vermogen te beleggen in een specifieke vermogenstitel, of één specifieke vermogensbeheerder of één specifiek product. Het concentratierisico wordt maandelijks gerapporteerd.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico heeft betrekking op een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Beheersmaatregelen die het operationeel risico beperken zijn onder andere de instelling van een professionele uitvoeringorganisatie waarin voldoende gekwalificeerde medewerkers belast zijn met de dagelijkse gang van zaken, alsmede adequate functiescheidingen binnen de uitvoeringsorganisatie.
In 2009 heeft het bestuur zich gebogen over een beschrijving van het risicomanagement op basis van het COSO-ERM raamwerk en de bijbehorende risicomatrix. Beide documenten zijn door het bestuur vastgesteld.

OVERIGE GEGEVENS >

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2009 van Stichting Pensioenfonds Hoogovens te IJmuiden bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.
Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.
Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Hoogovens per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 11 mei 2010
KPMG ACCOUNTANTS N.V.

M.J. Vredenduin RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Hoogovens te Beverwijk is aan Towers Watson de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2009.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.
Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.
In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.
Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.
De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.
Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen alsmede het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.
Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, geen sprake van een reservetekort.
Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.
De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Hoogovens is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 mei 2010
Drs. J.L. Roelfsema AAG

Verbonden aan Towers Watson

Informatie omtrent de uitvoeringsovereenkomst

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten werkgevers waarin de wederzijdse verhouding is geregeld. Deze overeenkomst is voor het laatst gewijzigd op 19 december 2008. Het bestuur stelt jaarlijks de premie vast op basis van de verwachte financiële positie van het fonds en de per regeling vastgelegde basispremie. In de uitvoeringsovereenkomst ligt onder andere vast welke premies de onderneming maximaal dient te betalen. De opslag op de basispremie zal nimmer meer bedragen dan 22% van de in enig jaar verschuldigde premies. De basispremies zijn vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie. De uitvoeringsovereenkomst kent geen bepalingen die de aangesloten werkgevers verplichten om tekorten bij het pensioenfonds aan te vullen.

De per 31 december 2009 aangesloten werkgevers zijn:

- Corus Staal B.V.
- Corus Technology B.V.
- Corus Services B.V.
- Danieli Corus Technical Services B.V.
- DSM Agro B.V. Locatie IJmuiden
- Namascor B.V.

BIJLAGEN >

Bijlage 1: Structuur Stichting Pensioenfonds Hoogovens

Profiel

Stichting Pensioenfonds Hoogovens voert de pensioenregelingen uit voor de (ex-) werknemers van de Sociale Eenheid IJmuiden en van Namascor BV. Deze uitvoering omvat het administreren en uitbetalen van pensioenen en het op prudente wijze beleggen en beheren van het pensioenvermogen.

Organisatie

Raad van Beheer

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door een Raad van Beheer met een omvang van minimaal dertien en maximaal zestien leden. Tenminste drie leden, de werkgeversleden, worden benoemd door de directie van Corus Nederland B.V. De werknemers en de pensioengerechtigden worden vertegenwoordigd door respectievelijk zes en vier leden. De werknemersleden worden benoemd door de Centrale Ondernemingsraad van Corus Nederland B.V. De pensioengerechtigde leden worden benoemd na verkiezing door en uit de pensioengerechtigden volgens een door de Raad van Beheer vast te stellen verkiezingsreglement.
De voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, secretaris en plaatsvervangend secretaris vormen samen met het werknemerslid of het pensioengerechtigd lid dat daartoe door de Raad van Beheer is aangewezen, het dagelijks bestuur van de Raad van Beheer.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt tenminste één keer per jaar verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over zijn beleid en de wijze waarop dit beleid is uitgevoerd, alsmede over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur.
Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit:

- twee leden namens de werkgever, te benoemen door de directie van Corus Nederland B.V.
- twee leden namens de deelnemers, te benoemen door de Centrale Ondernemingsraad van Corus Nederland B.V.
- twee leden namens de pensioengerechtigden, te benoemen door de voor deze geleding representatieve organisaties.

Commissies

Het pensioenfonds heeft vier statutaire commissies:

- de Beleggingsadviescommissie
- de Financieringsadviescommissie
- de Geschillen- en Klachtencommissie
- de Commissie van Intern Toezicht.

Beleggingsadviescommissie

De Beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over de beleggingsaangelegenheden van het pensioenfonds. Deze commissie bestaat uit twee werkgeversleden en twee werknemers- en/of pensioengerechtigde leden uit het bestuur, plus twee externe beleggingsdeskundigen.

Financieringsadviescommissie

Het bestuur laat zich bij het vaststellen van het financieel beleid gevraagd en ongevraagd adviseren door de Financieringadviescommissie. De commissie bestaat uit drie werkgeversleden, twee werknemersleden en twee pensioengerechtigde leden uit het bestuur.

Geschillen- en Klachtencommissie

De Geschillen- en Klachtencommissie behandelt de geschillen tussen het pensioenfonds en belanghebbenden over de toepassing van de statuten en de pensioenreglementen. Ook behandelt deze commissie klachten over het functioneren van het pensioenfonds. De Geschillen- en Klachtencommissie bestaat uit twee werkgeversleden en twee werknemersleden uit het bestuur.

Commissie van Intern Toezicht

De Commissie van Intern Toezicht beoordeelt de wijze waarop het pensioenfonds door middel van beleids- en bestuursprocedures en -processen wordt aangestuurd, alsmede de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op de langere termijn. De commissie rapporteert tenminste jaarlijks haar bevindingen aan het bestuur. De commissie bestaat uit tenminste drie onafhankelijke externe deskundigen die worden benoemd door het bestuur.

De bestuursstructuur van het pensioenfonds ligt vast in de statuten van het fonds. De pensioenregeling is vastgelegd in een tweetal pensioenreglementen: het pensioenreglement 2002 en het pensioenreglement 2006. De statuten en de pensioenreglementen zijn op aanvraag beschikbaar voor belangstellenden en staan ook op de internetsite van het pensioenfonds: www.pfhoogovens.nl.

Bijlage 2: Personalia (Situatie mei 2010)

Raad van Beheer

namens werkgever	*in functie sinds*
mr. J.F.H.M. (Jacques) van Exter*, voorzitter	*2006*
drs. G-J. (Geert-Jan) Haveman*, plv. voorzitter	*2004*
drs. A.M.M. (Ton) Doeleman	*1997*
mw. drs. L.M.A. (Lysbeth) Donders	*2010*
drs. J.E. (Co) van Dort RC	*2009*
drs. F.O. (Frants) Nielsen RC	*2005*

namens werknemers en pensioengerechtigden	
dr. R. (Rob) Verhoef*, secretaris	*2005*
dr. H. (Hans) Blok*, plv. secretaris	*2007*
ing. R. (Ruud) Geutskens	*2008*
mw. J.M. (Cinta) Groos	*1991*
S. (John) Heeringa	*2003*
drs. G.H. (Gerard) Horn	*2008*
ir. G.J. (Guus) Keilman RO	*2006*
drs. ing. H.G.M. (Henk) Kerssens	*2005*
G.P.J. (Gerard) Kuijper	*2000*
ir. Th.A. (Theo) Wortman*	*2001*

* leden dagelijks bestuur

Beleggingsadviescommissie

Frants Nielsen, voorzitter
Co van Dort
Hans Blok
Gerard Horn
prof. dr. J. (Jaap) Koelewijn *2009*
mw. drs. H. (Henny) Kapteijn RA *2010*

Financieringsadviescommissie

Jacques van Exter, voorzitter
Co van Dort
Ruud Geutskens
Henk Kerssens
Gerard Kuijper
Rob Verhoef
Vacature

Geschillen- en Klachtencommissie

Jacques van Exter
Geert-Jan Haveman
Guus Keilman
Cinta Groos

Commissie van Intern Toezicht

prof. dr. M. (Marius) van Nieuwkerk (voorzitter)	*2008*
H.B. (Henk) van der Veen RA	*2008*
mw. drs. C. (Cathrin) van der Werf	*2008*

Verantwoordingsorgaan

ir. E. (Ernst) Hoogenes (namens werkgever, voorzitter)	*2008*
ir. F.H.M. (Frank) Wijtvliet (namens werkgever)	*2009*
A. (André) van Henten (namens werknemers)	*2008*
W. (Wouter) Roubos (namens werknemers)	*2008*
H. (Henny) Boonacker (namens pensioengerechtigden)	*2008*
mr. G.J. (Gerard) Heeres (namens pensioengerechtigden)	*2008*

Directeur

mr. drs. J.J. (Hans) van de Velde

Afdelingshoofden

drs. J. (Jelles) van As RBA, *directeur Beleggingen*
drs. R.F. (Richard) den Bult RA RE, *Pensioenen*
H.T.M. (Harry) Lensen FC, *Controlling*
S.W.M. (Simon) Commandeur, *Secretariaat*

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Actuaris

Towers Watson

Bijlage 3: Begrippenlijst

ABTN Actuariële en bedrijfstechnische nota, dit is een document waarin vastligt op welke wijze het pensioenfonds is georganiseerd en hoe invulling wordt gegeven aan het beleid gericht op het behalen van de (wettelijke) doelstellingen.

ALM Asset Liability Managementmodel (ALM) omvat het beleggings-, toeslag- en premiebeleid, waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de bezittingen (assets) en verplichtingen (liabilities) van het pensioenfonds in samenhang met economische omstandigheden en de risicohouding van het pensioenfonds

Basispremie De in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen premiepercentages over de pensioengrondslag. De basispremie is vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie met een rekenrente van 5,2% en de verwachte ontwikkeling van het deelnemersbestand. De basispremie kan worden verhoogd met een opslag van maximaal 22% en worden verlaagd met een korting van maximaal 90%.

Beleggingsopbrengsten De directe en indirecte opbrengsten uit het belegd vermogen.

Benchmark Een interne maatstaf, bijvoorbeeld beursindex of rentecurve, waarmee door het pensioenfonds behaalde rendementen kunnen worden vergeleken.

CAO-verhoging De procentuele en structurele wijzigingen van de lonen conform de CAO van de sociale eenheid IJmuiden.

Collateralgelden In geld ontvangen of verstrekte zekerheden ter dekking van verplichtingen die voortkomen uit bepaalde beleggingstransacties.

Consumentenprijsindex Maatstaf die de stijging van de consumentenprijzen in Nederland weergeeft. Het pensioenfonds hanteert voor toeslagverlening de door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde consumentenprijsindex voor alle huishoudens over twaalf maanden, van oktober tot oktober, voorafgaand aan de beslissing over toeslagverlening.

Dekkingsgraad De verhouding tussen enerzijds de nominale voorziening pensioenverplichtingen plus het eigen vermogen en anderzijds de nominale voorziening pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage.

Derivaten Van effecten afgeleide beleggingsproducten, zoals futures, opties en swaps.

Diversificatie-effect Maatstaf voor rentegevoeligheid. Geeft aan met hoeveel procent de waarde verandert per procent renteverandering. Een duration van 13 betekent bijvoorbeeld dat één procent renteverandering leidt tot 13 procent waardeverandering.

DNB De Nederlandsche Bank.

Duration Maatstaf voor rentegevoeligheid. Geeft aan met hoeveel procent de waarde verandert per procent renteverandering. Een duration van 13 betekent bijvoorbeeld dat één procent renteverandering leidt tot 13 procent waardeverandering.

Eigen vermogen De netto bezittingen van het pensioenfonds minus de voorziening voor pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen is de buffer van het fonds om negatieve ontwikkelingen op te vangen.

Feitelijke premie De premie die in rekening is gebracht.

Financieel Toetsingskader (FTK)
Het FTK is het onderdeel van de Pensioenwet waarin de wettelijke financiële eisen aan pensioenfondsen zijn vastgelegd.

Franchise
Het gedeelte van het pensioengevend salaris dat bij de berekening van het pensioen en van de premie buiten beschouwing wordt gelaten. Dit deel wordt door de AOW van pensioen voorzien.

Future
Beursgenoteerd termijncontract.

Gedempte kostendekkende premie
De kostendekkende premie die wordt berekend met een rente afgeleid van het op de lange termijn verwachte rendement. Het pensioenfonds hanteert een rente van 5,2% voor het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie.

Groeivoet van de verplichtingen
De rentetoevoeging en waardeverandering van de voorziening voor pensioenverplichtingen in het boekjaar berekend op basis van de rentetermijnstructuur zoals door DNB gepubliceerd, uitgedrukt in een percentage van de gemiddelde voorziening voor pensioenverplichtingen. Het is daarmee een maatstaf om het rendement op beleggingen te toetsen. Het pensioenfonds streeft ernaar op langere termijn een rendement op beleggingen te behalen dat ruim 2% hoger ligt dan de groeivoet van de verplichtingen. Dit overrendement kan worden gebruikt voor toeslagverlening, de financiering van onder andere de kosten van langleven of reservevorming.

Inflatiegerelateerde obligaties
Obligaties waarvan de couponbetaling en de hoofdsom worden gecorrigeerd voor inflatie.

Inflatieswap
Overeenkomst tot ruil van inflatiestromen of inflatierisico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt inflatieswaps om het risico van onverwachte inflatie af te dekken.

ISDA/CSA
International Swaps and Derivatives Association / Credit Support Annex. ISDA is het standaard juridische raamwerk dat gebruikt wordt bij de handel in OTC-derivaten. CSA is een bijlage bij de overeenkomst waarin afspraken zijn vastgelegd die tot doel hebben het kredietrisico tussen de partijen te elimineren of te verlagen.

Kostendekkende premie
Op grond van de Pensioenwet bepaalde premie die actuarieel benodigd is in verband met de inkoop van pensioenverplichtingen, op basis van een nominale marktrente in enig jaar, inclusief de opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en de opslag nodig voor uitvoeringskosten.

Leeftijdterugstelling
Het bewust vaststellen van de overlevingskansen op basis van een jongere leeftijd dan de daadwerkelijke leeftijd, om zo de levensverwachting te verhogen. Het pensioenfonds gebruikt deze techniek om de overlevingskansen van het verzekerdenbestand af te leiden uit de overlevingstafel voor de gehele Nederlandse bevolking. Uit ervaringscijfers blijkt namelijk dat de overlevingskansen van het verzekerdenbestand van het pensioenfonds hoger zijn dan die van de gehele bevolking. Met de leeftijdterugstelling wordt de overlevingstafel voor de gehele bevolking aangepast voor gebruik binnen het pensioenfonds.

Looninflatie
De procentuele en structurele wijzigingen van de lonen conform de CAO van Corus IJmuiden in een kalenderjaar.

Matching
Het proces waarbij de verwachte kasstromen die voortvloeien uit het pensioenvermogen worden afgestemd met de verwachte kasstromen uit hoofde van toekomstige uitkeringen.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het eigen vermogen. Indien het pensioenfonds een eigen vermogen heeft dat lager ligt dan het minimaal vereist vermogen (er is dan sprake van een dekkingstekort), dan moet het DNB hierover onverwijld informeren en een kortetermijnherstelplan opstellen. Een langdurig dekkingstekort kan ertoe leiden dat het pensioenfonds pensioenaanspraken en –rechten moet korten.

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mismatchrisico

De kans dat het rendement op beleggingen lager is dan de groeivoet van de verplichtingen. Voor dit risico dient het pensioenfonds buffers aan te houden in de vorm van een vereist eigen vermogen. Het pensioenfonds verwacht dat het nemen van mismatchrisico leidt tot overrendement waardoor invulling kan worden gegeven aan de ambities van het pensioenfonds.

Opties

Opties geven het recht om tot een bepaalde datum een bepaalde hoeveelheid onderliggende waarden tegen een vooraf vastgestelde koers te kopen (callopties) of te verkopen (putopties).

OTC

Over the counter. Engelse term voor onderhandse (dat wil zeggen buiten een effectenbeurs om) handel in effecten, derivaten, valuta's of andere financiële producten.

Overlevingstafel

Geeft aan wat de overlevingskansen zijn per leeftijd van mannen en vrouwen in Nederland. Wordt gebruikt bij de berekening van de kasstromen van de opgebouwde pensioenen.

Overrendement

Verschil tussen het rendement op beleggingen en de groeivoet van de verplichtingen. Het overrendement kan worden gebruikt om toeslagen te verlenen of reserves te vormen.

Pensioengevend salaris

Dat deel van het salaris waarover eindloonpensioen wordt opgebouwd.

Prijsinflatie

De procentuele wijziging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde consumentenprijsindex voor alle huishoudens over de periode van oktober ten opzichte van oktober in het jaar daaraan voorafgaand.

Rendement op beleggingen

De beleggingsopbrengsten uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

Renteswap

Overeenkomst tot ruil van rentestromen of renterisico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt renteswaps om de rentegevoeligheid van de beleggingen af te stemmen op de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen.

Rentetermijnstructuur

Rentepercentage per looptijd. Wordt gebruikt bij het berekenen van de voorziening pensioenverplichtingen om te anticiperen op toekomstige opbrengsten uit beleggingen. Voor het vaststellen van de voorziening pensioenverplichtingen gebruikt het pensioenfonds de rentetermijnstructuur die door DNB is gepubliceerd.

Resultaat op beleggingen

Verschil tussen de beleggingsopbrengsten en de benodigde rentetoevoeging plus de waardeverandering als gevolg van verandering van de rentetermijnstructuur van voorziening pensioenverplichtingen.

Rijpingsgraad

De rijpingsgraad geeft een indicatie voor de mate van vergrijzing van het pensioenfonds en komt overeen met het aandeel van de pensioengerechtigden in de totale voorziening pensioenverplichtingen.

Solvabiliteit

Het vermogen van het pensioenfonds om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Solvabiliteitsrisico Het risico dat het vermogen op lange termijn onvoldoende is om aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Streefdekkingsgraad De dekkingsgraad die behoort bij een eigen vermogen dat voldoende is om alle toekomstige verwachte prijsinflatie in te kopen. Deze dekkingsgraad komt overeen met een reële dekkingsgraad van 100%. Het pensioenfonds streeft naar ten minste de streefdekkingsgraad. In de ABTN is in een beleidsstaffel vastgelegd hoe het pensioenfonds omgaat met premie en toeslag indien de dekkingsgraad zich onder de streefdekkingsgraad bevindt.

Termijncontract Een overeenkomst waarbij de koper zich verplicht op een bepaalde datum een vermogenstitel van de verkoper te kopen tegen een vooraf vastgestelde prijs.

Toeslagen Verhogingen van de pensioenen van deelnemers met de looninflatie en de pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers met de prijsinflatie.

Total return swap Overeenkomst tot ruil van verschillende typen rendementen of risico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt total return swaps voornamelijk om het rendement op obligaties te ruilen voor variabele rente (zoals Euribor) plus een opslag.

Vereist eigen vermogen Het vereist eigen vermogen is het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste moet beschikken. De omvang van het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds. Hoe meer mismatchrisico het pensioenfonds neemt, des te meer eigen vermogen vereist is als buffer voor dit risico. Indien een pensioenfonds een eigen vermogen heeft dat lager is dan het vereist eigen vermogen (er is dan sprake van een reservetekort), dan moet het een langetermijnherstelplan indienen bij DNB.

Vereiste dekkingsgraad De dekkingsgraad die hoort bij het vereist eigen vermogen.

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) De kasstromen van de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten contant gemaakt tegen een rentetermijnstructuur.

Waardeoverdracht Het overdragen van de waarde van verkregen pensioenaanspraken door de pensioenuitvoerder van de oude werkgever aan de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever, die voor deze waarde nieuwe pensioenaanspraken toekent.

WGA Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Deze regeling maakt deel uit van de Wet Werk en Inkomen naar arbeidsvermogen (WIA).

SUMMARY >

Key figures (amounts in millions of €)

	2009	2008	2007	2006	2005
Number of participants					
Members	10.775	11.312	11.367	11.372	11.512
Deferred pensioners	5.012	8.083	8.666	9.192	9.675
Pensioners	15.662	15.421	14.894	14.644	14.289
Total	31.449	34.816	34.927	35.208	35.476
Pension liabilities					
Provision	4.521	4.499	3.825	3.752	3.888
Duration	13	13	12	12	12
Average weighted interest rate (in %)	3,9	3,6	4,9	3,7	4,3
Investments					
Real estate	437	493	557	474	420
Equities	1.173	800	1.236	1.088	1.010
Fixed interest	1.914	1.933	2.822	3.114	3.363
Derivatives	1.272	1.106			
Other investments	517	416	580	542	511
Total investments	5.313	4.748	5.195	5.218	5.304
Solvency					
General reserve	782	249	1.370	1.466	1.416
Change in general reserve	533	-1.121	-96	50	284
Funding ratio (in %)	117	106	136	139	136
Required funding ratio (in %)	115	117	115		
Minimum required funding ratio (in %)	104	104	104		
Return on investments versus pension liabilities (in %)					
Return on investments	15,3	-6,0	2,5	1,4	14,7
Return on pension liabilities	0,4	22,4	-2,6	-3,2	8,1
Average return on investments over the past 5 years	5,3	5,3	8,9	6,7	6,3
Average return on pension liabilities over the past 5 years	4,6	5,4	2,0	3,3	4,8

Financial policy and risk

Strategic goals and financial framework

The strategic goals of the fund are:

1. To realize the pension rights as laid down in the pension scheme
2. To generate a return on investment sufficient to meet the needs of inflation-linked pensions
3. The cost-effectiveness of the pension scheme
4. An acceptable level of financial risk.

In order to achieve these strategic goals, the fund has implemented a financial policy which seeks to match the cash flow characteristics by combining investment in nominal and inflation-linked bonds and interest and inflation derivatives with investments in credits, equities, real estate, infrastructure and absolute return strategies in order to maintain an adequate performance potential for the portfolio as a whole. The latter is important for preserving the cost-effectiveness of the pension scheme. Accordingly, the assets under management have been split into two separate portfolios: a matching portfolio and a return portfolio.

To facilitate decision-making in relation to premiums, indexation and investment policy, a framework is used in which the central parameter is the funding ratio based on a real market value of the liabilities[1]. Although the board may decide to deviate from it, the decisions listed below were made in line with this framework.

Results for 2009

As a result of the financial crisis the funding ratio of the pension fund dropped from 106% to 100% by the end of February. Shortly thereafter, financial markets began to stabilize and this was followed by a strong recovery during the rest of the year. This caused the funding ratio to increase to 117%, which is above the level of 115% as required by the Pension Act. The funding ratio increased despite extra costs of about 4% related to longevity.

Although 2009 showed strong recovery, this was not enough to make up for the losses of 2008. Therefore the board of trustees decided to continue its policy of giving priority to improving the fund's financial position. On this basis, like in 2008, the ambition to compensate the pensions for inflation could not be met. Contribution will remain at maximum level.

Outlook

Given the decisions made, the fund expects to have a strong basis for further recovery in the coming years. However, future developments in the financial markets are crucial for the pension fund to be able to meet its ambitions. The board will continue to seek a carefully considered balance between risk and return in relation to the fund's goals.

[1] *This is the value of the pension liabilities including expected price inflation.*

Financial statements

Balance sheet as per december 31 (amounts in millions of €)

	2009	2008
Assets		
Investments	5.699	6.142
Receivables	55	11
	5.754	6.153
Liabilities		
General reserve	782	249
Provision for pension liabilities	4.521	4.499
Payables	451	1.405
	5.754	6.153

Statement of income and expenses (amounts in millions of €)

	2009	2008
Income		
Contributions receivable	101	92
Return on investments	712	-304
	813	-212
Expenses		
Change in market value pension liabilities	22	674
Benefits payable	247	237
Transfers in and out	-2	-6
Operating expenses	3	4
Other expenses	10	
	280	909
Fund result	533	-1.121

Colofon

Productie en realisatie
vMtB Communicatie, Driehuis

Vormgeving
M.Art, Haarlem
Fonts+Files, Haarlem

Drukwerk
Thieme, Almere

